HART VAN DE STAD KRANT

Vereniging voor de Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West

IN DIT LUSTRUMNUMMER O.M.: Grafisch ontwerper Henk de Bruin over de eerste Hart van de Stad kranten • In gesprek met Marleen Damen • Lustrum-editie historische plattegrond • Bordspelcafé De Gravin

De Pieterskerkgracht in oude glorie aan het begin van de 20e eeuw. Collectie ELO

VAN SPEELTUIN TOT WIJKVERENIGING

Door Carla van der Poel | Er was eens een groep moeders rond de Pieterskerk…, we schrijven begin jaren zeventig. De Pieters- en academiewijk was een leuke buurt met veel oude mensen. Die trokken weg. In ieder huis dat leegkwam kwamen jonge gezinnen wonen. Het Van der Werfpark was de enige gelegenheid waar kinderen in onze wijk konden buitenspelen. Het was behelpen, want ook toen al lag er overal hondenpoep. Er was een zandbak, maar het deksel ontbrak. De straten stonden bomvol auto's en er werd hard gereden. Dat je je kind alleen buiten liet spelen was uitgesloten. De meeste moeders waren de hele dag thuis, dus tijd om bij de kinderen te zijn hadden ze wel, maar toch! Via de kinderen ontmoetten de moeders elkaar. Het waren Jopie Oosterman, Annemiek de Bruin, Caroline Han, Hennie Mulder en Judith Dickhoff. Samen hadden ze dertien kinderen en andere moeders en kinderen haakten van tijd tot tijd aan.

Op zoek naar een speeltuin

De al wat oudere kinderen gingen naar de kleuterschool in de buurt, de Haanstra, maar voor de kleinsten en buiten schooltijd was men zoekende. In de inmiddels kinderrijke buurt was er behoefte aan een speeltuin. Judith Dickhoff stelt: "Ik ben gaan lobbyen, eerst bij de universiteit, toen bij de gemeente, maar ze hadden ons niets te bieden." Op de Pieterskerkgracht was langs de zijmuur van de Latijnse school een grote parkeerplaats voor het Hoogheemraadschap Rijnland. Die was nodig omdat daar regelmatig per auto watermonsters werden afgeleverd. Op de Breestraat reed immers de tram en konden auto's niet lang stilstaan.

Lees verder op volgende pagina>>>

Nummer 148
december 2016
oplage 2700
Redactie Marjolijn Pouw, Clariet Boeye, Charlotte Boschma, Carla van der Poel

Inlevering van de stukken voor de volgende krant vóór 13 maart 2017 bij de redactie: info@pieterswijk.nl of Hart van de Stadkrant, Postbus 11016, 2301 EA Leiden o.v.v. Hart van de Stad

www.pieterswijk.nl

VERVOLG VOORPAGINA

De tram werd de stad uitgebannen, dus toen was die parkeerplaats niet meer nodig. De directie parkeerde er zélf de auto. Echt noodzakelijk was dit niet en de moeders wisten wel raad met deze plek.

Protesterende moeders met verkleede kinderen trekken in 1974 door de wijk om hun kraakactie bekend te maken, fotograaf onbekend

'Krakende' moeders in Leiden

De moeders zonnen op een ludieke actie. Op een dinsdagnacht in 1972 gingen ze rond middernacht in optocht, gewapend met scheppen, richting Pieterskerkgracht. Zowel voorop als achteraan liep iemand met een fluitje. Daar aangekomen begonnen ze de palen waaraan de afsluitingskettingen hingen eruit te graven. Zo kraakten deze 'dolle Mina's' de hele parkeerplaats. Met veel plezier zijn ze er de hele nacht gebleven en plantten er kerstbomen om de auto's te weren. Om 12:00 uur de volgende dag lokten ze met allerlei kinderspelen de kinderen naar de speeltuin.

Jopie Oosterman met een van de kinderspelen, fotograaf onbekend.

De directie van het Hoogheemraadschap was bepaald niet blij om ineens zonder parkeerplaats te zitten. Het werd een hele toestand met de gemeente, maar het eind van het liedje was dat auto's daar niet meer mochten parkeren. De moeders kregen zelfs geld van wethouder De Haan om speeltoestellen aan te schaffen. Zo was de speeltuin geboren. "Altijd waren daar wel moeders met kinderen te vinden en als je boodschappen ging doen, liet je je kinderen daar gewoon achter", zegt Jopie Oosterman. "Er was nooit bonje. Het is de leukste buurt waar ik ooit heb gewoond", vertelt Caroline Han. En ze voegt eraan toe: "Jarenlang wilde ik er vanwege m'n heimwee niet doorheen fietsen."

Gezellig op straat zitten

Ook andere initiatieven bleken succesvol. Op een bepaald moment gingen de dames met een handkar langs alle huizen om plantjes uit te delen. "Niks bijzonders, gewoon afrikaantjes en dergelijke, (…) ik had connecties bij een man van grondzaken", aldus Judith Dickhoff, met een big smile. Iedereen 'moest' vervolgens stoeptegels gaan lichten om die plantjes kwijt te kunnen. De buurt werd volledig opgefleurd. Eensgezind was men uiteraard ook in het wegkrijgen van de auto's op het Pieterskerkhof. De winkeliers protesteerden: dat zou ze klanten kosten. Tjeerd van Rij, die er tegenover woonde, wist te vertellen dat hij eens een jongen met een plankje zag lopen met een hele trits sleutels eraan. Die verzette om de twee uur alle parkeerschijven van de auto's van … de winkeliers zelf. Hij had er bijna een dagtaak aan. Het plein kon gelukkig autovrij worden. Ook het plan van Caroline Han voor een bank op het inmiddels lege Pieterskerkhof was succesvol. De gemeente honoreerde het vrij snel. "Het werd een gezellige boel", zegt Tjeerd van Rij. Spontaan ontstonden er koffie- en theerondes en bleef men vooral op zomeravonden met een glas wijn lang hangen, als was het een idyllisch samenzijn op het Franse platteland.

Buurthuis

De meeste kinderen gingen eerst naar de Haanstrakleuterschool, en daarna naar de Aalmarktschool. Om de handen wat meer vrij te hebben voor de allerkleinsten, ontstond de behoefte aan een peuterspeelzaal. Een kans diende zich aan. Ot en Sien, naast het huidige Einstein aan de Nieuwe Rijn, kon daar niet langer blijven en er bleek ruimte te zijn in het jeugdhonk 'in de vroolijcke arke' in de Pieterskerk Choorsteeg. Van oorsprong was dit een pastorie, maar toen de pastoor er niet meer woonde, kwam de ruimte beschikbaar voor (aanvankelijk christelijke) jeugdactiviteiten. De buurt hielp mee om deze zo in te richten dat er kinderen konden worden opgevangen. Voordat de peuters er kwamen, moest men 's ochtends eerst de rommel van de jongeren opruimen en voor de hygiëne een halve fles chloor door de wc's spoelen. Maar goed. Toen de moeders de eerste keer de kinderen wegbrachten en daarna buitenstonden, vroegen ze zich af wat ze nu eigenlijk zouden gaan doen. Het werd

steeds vrolijker daar en op den duur werd het een plek waar allerlei activiteiten voor jong en oud werden georganiseerd. Een fijn buurthuis voor de wijk was daarmee geboren.

De geboorte van de wijkvereniging
Je ziet het nog steeds: rond allerlei thema's verenigen zich soms wisselende groepen mensen. Vast staat dat deze moeders aan de wieg van onze wijkvereniging stonden. Ze staken er veel tijd in, en met het gewenste resultaat. Van 1974 tot 1978 kende Leiden onder burgemeester Vis een links college. Een van de gevolgen was dat de gemeente subsidie ging verlenen aan de wijkverenigingen en dat betekende, in 1976, de geboorte van een meer formele wijkvereniging: De "Vereniging voor Pieters- en Academiewijk". Later kwam daar Levendaal-West bij. Ook daarin participeerden een aantal van de oorspronkelijke initiatiefneemsters van het speeltuintje, maar het werd langzamerhand een intensieve bezigheid die veel tijd vroeg. Niet iedereen wilde ambtelijke stukken uitpluizen en raadsvergaderingen bijwonen. Als gevolg daarvan nam een aantal bestuursleden al vrij snel afscheid. En de speeltuin? Het bestaan daarvan stond in 1985 wederom op de tocht. Toch bestaat die nog steeds. •

Pieterskerkgracht in de jaren 60 bij de sloop vanwege het parkeerterrein, collectie ELO

Historie

door Carla van der Poel

Grafisch Ontwerper Henk de Bruin over de beginjaren van de Hart van de Stadkrant

Het begin
De beginjaren van de wijkvereniging waren licht anarchistisch: "Er was geen bestuur, er waren een stelletje oproerkraaiers bij elkaar zonder enige organisatie", aldus grafisch ontwerper Henk de Bruin over de beginjaren van de Hart van de Stadkrant. "Het ging voornamelijk over het gebrek aan speelruimte voor de kinderen en woeste bouwplannen die wij liever niet gerealiseerd zagen. Als er iets besproken moest worden, dan deed men dat bij iemand thuis. En voor het drukken ging men met de pet rond. In de beginjaren had de wijkkrant dan ook als toevoeging: verschijnt onregelmatig."
De eerste vijf jaren werd het blad bij elkaar geplakt en geknipt door grafisch ontwerper Henk de Bruin die in het oudste deel van de wijk woonde, namelijk in een van de huisjes tegen de Pieterskerk. In het huis ernaast, op Pieterskerk 15, had hij zijn studio. We laten Henk de Bruin aan het woord om dit proces te beschrijven.

Henk de Bruin, foto Bray Jonasse

"Ik maakte in die tijd het hele blad. Ben ik heel lang blijven doen. Bedenk dat het in het pré-computertijdperk was. Je had een zakjapannertje dat kon optellen en aftrekken, en zelfs vermenigvuldigen. Dat was alles zo'n beetje. Mijn eerste exemplaar was een Texas Instruments, met rode cijfertjes en een enorm verbruik aan dure 9V batterijen. Ik heb toen zelf een klein voedinkje in elkaar gesoldeerd, compleet met gelijkrichter. Toen kon het ding met netstroom gevoed worden. Ik weet het nog, ik betaalde 99 gulden voor die moderniteit!"

Zetwerk
"Je had een probleem wanneer je teksten moest laten zetten. Er waren weinig mogelijkheden. Je kon bij een bevriende drukker langs en die lief aankijken, werken met plaklettertjes of gewoon met de hand tekenen. Zetwerk laten maken was voor zo'n blaadje niet te betalen. Wat ook kon: wat typen op een schrijfmachine, en dat dan maar fotografisch verkleinen. Het probleem was dat de letter nooit zwart was. Misschien bestond toen al die bolletjesmachine van IBM, maar wie had dat ding? Duur, dure bolletjes ook. En dus maar knippen en plakken, maar dan echt met schaar en lijmpot. Je werd er handig van. Gelukkig had ik toen al een goed werkende donkere kamer, maar ook het fotografisch materiaal was prijzig. En bewerkelijk Gelukkig sprong meneer Vosmaer van de St. Lucas Society op het

Rapenburg bij. Hij beschikte over een elektrische schrijfmachine die een mooie letter op papier zette. Maar dat was dus ook maar één lettertype, op één grootte. De Hart van de Stadkrant werd meteen een stuk netter."

Het logo dat Henk de Bruin voor de Hart van de Stadkrant ontwierp, collectie wijkvereniging PAL

"Van alle pagina's werden complete werktekeningen gemaakt, de drukker maakte films en platen. Kleur was ook al niet te betalen. En dan maar proberen om zelf foto's te rasteren. Dus alles alleen in zwart op wit papier. Goede kopieermachines stonden alleen bij grote bedrijven, kopieerwinkels waren er ook nog niet. Om foto's af te drukken moesten die eerst worden gerasterd. Ook maar proberen om dat zelf te doen. Maar het lukte! Kijk maar naar die oude nummers, al zijn die nu zwart/crème verkleurd. Ik heb er heel wat experimenten voor uitgevoerd."

De drukker

"Op een bepaald moment lieten we de krant drukken in Boskoop. Daar had mijn broer een ietwat idealistische drukkerij, de Woelrat. Het mocht allemaal niks kosten. Daarna zaten we bij een drukker in Reeuwijk. Die was nog goedkoper. Je moest zorgen dat alles compleet naar de drukker ging, veranderen was er niet meer bij, wanneer je tenminste niet extra wilde betalen en gaan rijden. De krant verscheen toen op een groter formaat, op eenmaal gevouwen A2. Ongeveer zoals een krant nu is. Dat was voordeliger; je kon bovendien meer in de krant zetten! Toen we een echte vereniging werden gaf de gemeente Leiden soms geld. Je kan je nu nog nauwelijks voorstellen hoe we hebben zitten ploeteren. Toch was het best leuk."

***Oproep redactie:* door diverse bestuurswisselingen beschikken we niet over alle nummers van de wijkkrant uit de eerste jaren. Wie heeft die nog en wil die afstaan aan ons archief? Reacties s.v.p. naar carlavanderpoel@xs4all.nl**

Gratis waardebepaling van uw woning?
Bel 071-5162376 voor een afspraak
RE/MAX
RE/MAX Makelaarscentrum Leiden
Levendaal 73 -75
2311 JE te Leiden
Tel 071-5162376
www.remax.nl/leiden
www.remax.nl/christurk
christurk@remax.nl

(Bewoners)initiatief

door Marjolijn Pouw

SINGELPARK

Tijmen Versluis, Appel architecten is sinds oktober 2015 lid van de Commissie van advies en ontwerp van de Vrienden van het Singelpark. Hij is nauw betrokken bij de ontwikkeling van het stuk park dat door onze wijk loopt: vanaf de Jan van Houtbrug over de Jan van Houtkade naar de Boisotkade, en vervolgens langs de nieuwe huizen aan de Sterrewachtlaan bij de Kaiserstraat. Later worden het Doelencomplex en Rembrandtpark er nog bij betrokken. De redactie vroeg hem naar de stand van zaken. Tijmen: "We hebben nog geen gekristalliseerde visie op de inrichting van dit deel van het Singelpark. In tegenstelling tot veel andere stukken ligt het initiatief voor de ontwikkeling van het Jan van Houtpark en Boisotpark, zoals ik het noem, niet bij de gemeente maar bij de Vrienden van het Singelpark. Met de gemeente werken we aan een integrale visie, waarin de ontwikkeling van de beide stukken park past."

Jan van Houtpark en Boisotpark

Dat het niet eenvoudig is om het Jan van Houtpark en Boisotpark in het grotere geheel van het Singelpark te passen kan de redactie zich wel indenken. De beide kaden vormen het smalste deel van het park, het talud is steil en er is weinig ruimte voor het geplande arboretum en wandelpad. Er staan bovendien mooie, oude bomen en veel struiken of beschermde plantensoorten. Het zou zonde zijn om die allemaal te rooien.

Bourgondiëtoren

Ook de reconstructie van de Bourgondiëtoren op het uiteinde van de St. Jacobsgracht hebben de vrienden van het Singelpark nog niet goed in beeld. Moet de hele toren worden herbouwd? Alleen het fundament? Wat voor plaats krijgt de toren (of het fundament) in het park? Hoe financier je dat? "Er zijn ideeën voor fondsenwerving", zegt Tijmen. "Maar voordat we daar mee aan de slag gaan, moeten we eerst weten wat in het plan voor de beide parkdelen past."

Sterrewachtlaan

"Ook andere zaken zijn nog onvoldoende uitgewerkt. De Jan van Houtkade en Boisotkade verbinden het Plantsoen met de Hortus. Het pad erover mondt zoals gezegd uit in het nieuw aan te leggen park langs de Sterrewachtlaan. Dit deel van het park wordt door de Universiteit opgepakt. Het sluit aan bij de Hortus, waarbij de beplanting verderop overgaat in die van de nieuwe Humanitiës Campus. Zolang de integrale visie op het Jan van Houtpark en Boisotpark er nog niet ligt, willen we al wel beginnen met kleinere acties. Zo wordt binnenkort bekeken welke stukken groen we alvast zouden kunnen verbeteren. En als mensen daar of elders op de route een geveltuin willen aanleggen dan zijn ze bij de Vrienden van het Singelpark van harte welkom. Wie vriend wil worden kan zich ook nog steeds melden. Alle informatie is op onze website te vinden: www.vriendenvanhetsingelpark.nl." •

Nieuwbouw aan de Sterrewachtlaan, foto Niek Bavelaar

(Bewoners)initiatief

door Marjolijn Pouw

De Brandslangendroogtoren

Architect Jelle Verheijen (ATELIER jelle verheijen) en aannemer Stephan Terwiel (Terwiel Timmerwerken), beiden gevestigd in Leiden, zijn begonnen met de restauratie van de oude Brandslangendroogtoren in de Plaatsteeg. Onlangs heeft DUWO daar een nieuw blok studentenappartementen geopend. De toren zou gesloopt worden als er geen nieuwe bestemming voor zou zijn gevonden. Jelle Verheijen en zijn vrouw Alice Clijncke lukte dat. Ze kwamen met een plan en wisten zo de toren te redden. Hij wordt nu tot werkstudio's verbouwd voor kleine ondernemingen en ZZP-ers. Rondom wordt een stadstuin aangelegd met wilde planten in oplopende bakken, langs de muur leilinden, en helemaal bovenin ruimte voor zwaluwnesten. Wie zou daar nou niet willen wonen, werken of gewoon maar rondwandelen?

Jelle Verheijen en Stephan Terwiel op de nieuwe aanbouw van de Brandslangendroogtoren, foto Sarah Hart

Architect Jelle Verheijen heeft aannemer Stephan Terwiel bij de bouw betrokken. Ze trekken gezamenlijk op. Jelle coördineert de bouw en stuurt de aannemers aan. Maar hij steekt zelf ook de handen uit de mouwen. Voor hem is dat een welkome afwisseling van zijn bureauwerk. "Als architect zet je de hoofdlijnen uit, maar bij oude gebouwen weet van tevoren niet altijd wat je tegenkomt", zegt hij. "Dan moet je je plan aanpassen. Het is leuk om dat samen met de aannemer te doen en ter plekke te bekijken hoe je de vondsten in je plan kan verwerken." Stephan kent de praktijk uit ervaring. Hij werkte elf jaar bij Burgy en heeft al geruime tijd zijn eigen aannemersbedrijf: "Opdrachten zoals de restauratie en verbouwing van de Brandslangendroogtoren zijn voor een aannemer heel leuk om uit te voeren. Er komt een hoop bij kijken, en je hebt al je ervaring met restauratie nodig om het goed te doen. De samenwerking met de architect is cruciaal. Ontbreekt die dan kan het nogal misgaan", aldus Stephan.

De oude aanbouw is intussen gesloopt, net als het frame. De fundamenten van de nieuwe aanbouw liggen er en de betonvloeren van de kelder en de ruimten daar direct boven zijn gestort: "Nou de rest nog", verklaart Jelle lachend en kijkt naar boven in de toren, waar je aan de muur nog de oude ladders kan zien hangen. "Kijk, daar komt het trapgat." Wij worden er nou al duizelig van.

Brandslangendroogtoren met de oude ladders, foto Sarah Hart

In de werkruimte op de begane grond heerst een strakke orde. Nergens zwerft losliggend gereedschap, afval, of materiaal rond. "We zijn de hele tijd aan het opruimen", zeggen de mannen. "Dat moet wel, want je hebt hier nauwelijks ruimte voor opslag. De boel buiten laten staan, zelfs achter een hek, kun je beter niet doen. De te bouwen werkstudio's hebben een vloeroppervlak van 10 m². Ze worden door een trap met elkaar verbondenen. Er komt een gemeenschappelijke ruimte voor besprekingen, presentaties, en dergelijke in de nieuwe aanbouw. Bij elke uitstap van de trap naar boven komt een afstap naar de werkruimte, behalve op de bovenste twee verdiepingen. Die staan met elkaar in verbinding via een binnentrap. Je hebt daar een prachtig uitzicht over de stad. Vroeger had je een verbinding met de brandweerkazerne maar die is bij de sanering, of al eerder verloren gegaan."

"De oude aanbouw wordt gedeeltelijk gesloopt. Het is een nogal statisch blok. De nieuwe uitbouw ziet er veel opener uit en krijgt een glooiend sedumdak. We krijgen veel waardering voor ons initiatief. Dat de toren behouden blijft vinden de meeste mensen prachtig. Onlangs fietste de laatste slangenbaas nog langs. Hij had ooit de verantwoordelijkheid voor het drogen van de slangen in de toren en vertelde hoe dat in zijn werk ging. Ook het Leidsch Dagblad schreef een stukje over de herbestemming en restauratie van de toren. En niet te vergeten het herstel van het traumatrapje aan de zijkant. We kregen zelfs een bedankje van de directie van de brandweer. Ze zijn blij dat de toren is behouden." Foto's van de voortgang zijn wekelijks te zien op de website: www.debrandmeester.nl •

(Project)ontwikkeling

GARENMARKT

Maak er een mooi plein van

De Garenmarkt rond 1970 vlak voor de sloop van het laatste huizenblok, collectie ELO

Binnenkort start de bouw van de parkeergarage op de Garenmarkt. Door die garage zullen de bereikbaarheid en kwaliteit van de binnenstad verbeterd worden. Twee vliegen in één klap. Even doorzetten en daarna: iedereen blij!? Zeker de automobilist die de binnenstad wil bezoeken en hopelijk ook de omwonenden die hun auto op een goede parkeerplek kwijt kunnen. Maar of er ook een mooi plein ontstaat is een stuk onzekerder. Er ligt nog geen ontwerp voor het plein en de beleidsuitgangspunten wijzen nog niet eenduidig in de goede richting. Er is dus werk aan de winkel: laten we er alles aan doen om er een mooi, veelzijdig plein van te maken. Voor een goed begrip: Het gaat om de trapezevormige ruimte tussen de Raamsteeg, Korevaarstraat, Levendaal (langs de synagoge) en Garenmarkt (parallel aan het Kruitschip).

Werkgroep Garenmarkt

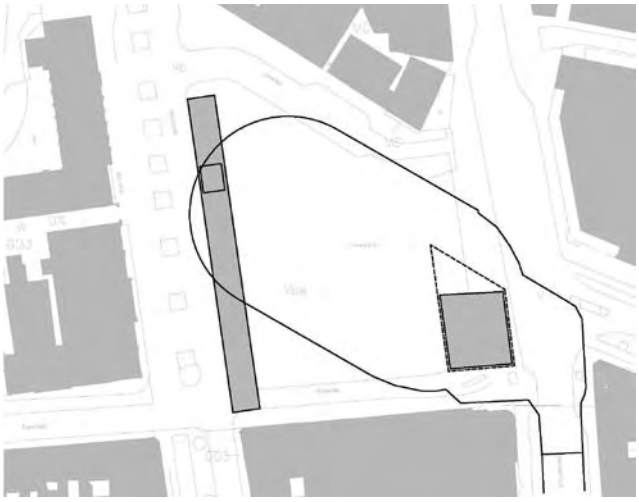
Ter voorbereiding van het standpunt van de wijkvereniging over de inrichting van het plein is de 'Werkgroep Garenmarkt' opgericht. Die zal ideeën en de noodzakelijke achtergrondinformatie verzamelen en in januari 2017 een bijeenkomst organiseren voor alle geïnteresseerden. ***Dit is dus een oproep om met ideeën te komen en zo de geesten rijp te maken.***

Stedenbouwkundige uitgangspunten

Vanuit het ontwerp van de parkeergarage en de Centrumroute zijn de stedenbouwkundige randvoorwaarden voor het plein bepaald. Deze zien er als volgt uit:

- Op het plein komt één in- en uitgangsgebouw, pal op de rooilijn van de Korevaarstraat. Het wordt een compact gebouw met een glazen wand en luifel aan de zijde van het plein.
- Aan de Garenmarktzijde, tegenover de ingang van Plata Opleidingen, komt een kleine nooduitgang: een dicht gebouwtje van 1,20 meter hoog.
- Het deel van de (historische) Garenmarkt inclusief de bomen, dat parallel loopt aan het Kruitschip, wordt gehandhaafd.
- Het deel van het Levendaal, dat loopt langs de synagoge richting Steenschuur, wordt aan beide zijden voorzien van bomen.
- Op het dak van de parkeergarage komt een deklaag van ca. 1,5 meter, geschikt voor bomen.

We stellen voor daaraan toe te voegen dat de vorm van de historische Garenmarkt deels wordt hersteld door een 'Janus-gebouw' van ca 72 meter lang en 4,5 meter breed. Een gebouw dus met twee gezichten: aan de ene zijde gericht naar het plein en aan de andere zijde naar het Kruitschip. Dat gebouw neemt de beoogde nooduitgang van de garage in zich op.

Ons voorstel: een Plein met in-en uitgangsgebouw rechts (oostzijde), en links (westzijde) de nooduitgang, opgenomen in het 'Janus-gebouw' *(tekening Mulder Van Tussenbroek)*

Bestuurlijke standpunten

In november 2012 heeft de gemeenteraad in de nota Verder met de binnenstad vastgelegd dat de Garenmarkt moet worden omgevormd tot een binnenstadsplein met daaronder een grote parkeergarage van tenminste 425 plaatsen, die in combinatie met de bestaande Hoogvliet-garage leidt tot een 'bronpunt' met bijna 1000 parkeerplaatsen. De raad heeft toen uitgesproken dat de Garenmarkt een aantrekkelijk plein moet worden voor de binnenstad, waar evenementen kunnen plaatsvinden, maar waarop groen en terrassen mogelijk moeten zijn en parkeren op maaiveld zo veel mogelijk moet worden teruggedrongen. In november 2013 heeft de raad daar bij motie nog aan toegevoegd dat de gemeente in overleg met de omwonenden, ondernemers en andere direct belanghebbenden een plan zal maken voor een mooi plein op de Garenmarkt, inclusief de verkeerssituatie en het Hoogvlietblok. Daarmee is nog geen begin gemaakt.

Daarnaast is bij de collegevorming afgesproken dat op 'beeldbepalende plekken' in de binnenstad parkeerplaatsen zullen worden opgeheven en dat als vervanging daarvan 'parkeerplekken op maaiveld' zullen worden gezocht, op plekken (zoals de Garenmarkt?) die goed te vinden zijn via de P-route. We tasten nog in het duister over de vraag waarom die plekken op maaiveldniveau en niet in de parkeergarages worden gezocht. Ook hebben we nog geen duidelijk antwoord van de gemeente gekregen op onze vraag of bewoners van de omgeving van de Garenmarkt tegen vergunningstarieven in de ondergrondse garage hun auto mogen parkeren.

Geschiedenis

De historische Garenmarkt dateert deels van na 1591 toen de 'raamlanden' tussen de Doezastraat en de Korevaarstraat werden verkaveld tot een nieuwbouwwijkje. Later werd hier de Garenmarkt gehouden. Tussen die markt en de Korevaarstraat (de voormalige Zijdgracht) en het Levendaal was bebouwing. In 1962 is het Kort Levendaal, waaraan de synagoge ligt, gedempt. In de jaren zeventig is een groot deel van de bebouwing gesloopt. De zo ontstane vrijgekomen ruimte is vervolgens gebruikt als parkeerplaats. Het plein dat nu veelal wordt aangeduid als Garenmarkt.

Misschien moet in de nabije toekomst de naam van het plein aangepast worden. Veel mensen kennen alleen het plein als Garenmarkt, van de historische Garenmarkt met dezelfde naam hebben ze vaak geen weet. Wat zou u denken van 'Raamplein' of 'Nieuwe Garenmarkt'?

Kort Levendaal, voor de demping en gedeeltelijke sloop vanwege de Garenmarktparkeerplaats, collectie ELO

Wat is een goed plein?

De meeste pleinen in de Leidse binnenstad komen voort uit marktplaatsen en zijn niet ontworpen als plein. Het zijn vaak restruimtes. Dat geldt ook voor wat we nu verstaan onder het parkeerplein de Garenmarkt: een

ruimte die ontstaan is door de sloop van gebouwen ten behoeve van parkeren. Het is zaak om daar nu een echt goed plein van te maken!
Het Stadslab probeert in het Leidse pleinenboek (Stadslab/Ginkgo '11) antwoord te geven op de vraag wat een goed plein is. Hét recept voor een geslaagd plein bestaat niet. Maar er bestaan wel goede tips, zoals de tien principes van het Project for public spaces. Classicistische bouwers beklemtonen dat een plein een goede maat moet hebben. Anderen pleiten voor een gevarieerde invulling van de 'plint' van de omliggende bebouwing, en de overgang van privé naar publiek moet logisch voelen. Ook moeten functie en vorm passen bij de omgeving en bij de rest van de stad. Vaak krijgen pleinen een tweede leven doordat ze in de loop van de tijd worden aangepast aan de behoefte van de gebruikers.
De voormalige Leidse 'stadsstedenbouwer' Maarten Schmitt adviseert te zoeken naar de identiteit van de plek en daarbij de ervaringen van de gebruikers mee te nemen: "Ontwikkel vervolgens alternatieven en durf ook extreme opties te verkennen", zegt hij. Hans Karssenberg (Stipo-team) verwijst eveneens voor de kennis van 'pleintradities' naar de buurtbewoners, maar bepleit ook inschakeling van allerlei deskundigen waaronder een 'stadsakoesticus'. Geen overbodige luxe voor de Garenmarkt, want een plein kan geluid absorberen of versterken. Aangetoond is dat kabbelend water universeel het meest populaire geluid is. Fonteinen staan er dus niet voor niets!

OPROEP
Kom op met die ideeën! De officiële planvorming voor het plein zal waarschijnlijk starten in de herfst van volgend jaar. De parkeergarage zal in 2019 gereed zijn. We hebben dus nog tijd om de geesten rijp te maken voor iets moois. De gemeente is van plan om een klankbordgroep te vormen van wijkbewoners en ondernemers. Laten we daar niet op wachten en nu al met creatieve ideeën komen.
In deze fase van de planvorming gaat het vooral om stedenbouwkundige voorstellen. Met andere woorden om voorstellen met betrekking tot de functie van het plein.

- Moet het vooral een verblijfsfunctie hebben, een link leggen met het groen van het Van der Werfpark, een evenementenplein worden of een combinatie daarvan?
- Staat het op zichzelf of moet het een toevoeging zijn aan de kwaliteit van de binnenstad, moet het een verfraaiing vormen aan het 'bronpunt' dat bezoekers verleidt om de binnenstad te bezoeken?
- Wat zou de hoofdstructuur van het plein moeten zijn?
- Welke referentiebeelden zijn er voor het beoogde karakter van het plein?

120. Garenmarkt van Raamsteeg naar Steenschuur. De gebouwen rechts zijn afgebroken om plaats te maken voor een parkeerterrein. Links de Meisjes-H.B.S. Oktober 1959.

Op de website van onze wijkvereniging (www.pieterswijk.nl) is een pagina ingeruimd voor de Garenmarkt-discussie. Raadpleeg de website voor meer informatie.

Stuur ons s.v.p. uw ideeën vóór de bijeenkomst in januari 2017.
Werkgroep Garenmarkt p.a.: Kruitschip 30, 2311RS Leiden, Email: frencken.huub@xs4all.nl
Huub Frencken, Frank Mulder, Jan Pieters, Sonja Wagemans, met Patrick Colly op de achtergrond. •

MAATWERK
Zoekt u een betrouwbare aannemer?
MaatWerk = kennis & vakmanschap
vrijblijvende offerte? | Bel Menno de Jong 06-29 50 25 70
Rapenburg 32 | 071-5891157 | www.maatwerk-leiden.nl

In gesprek met

ANTON DE GRUYL
WIJKAMBASSADEUR
door Marjolijn Pouw

De gemeente Leiden heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. In 2016 stelde de gemeenteraad het Programma Duurzaamheid 2016-2020 vast en startte de GoedCampagne, om de stad in de loop van de jaren tot een toonbeeld van duurzaamheid te maken. Dat hoeft niet perse ingewikkeld te zijn, alle beetjes helpen. Je kan zelf de rommel in je buurt van straat rapen—stadsjutten heet dat—minder stenen en meer groen in je stadstuintje zetten, of afval scheiden. Ook in huis kan veel, bijvoorbeeld door betere isolatie van vloer of dak, een warmtepomp of HR-ketel plaatsen en dubbel glas of zonnepanelen. Omdat niet iedereen de lust en de kennis heeft om alle mogelijkheden te onderzoeken

heeft de gemeente wijkambassadeurs aangesteld. Zij kunnen bewoners advies geven. Voor onze wijk, Binnenstad-Zuid, is Anton de Gruyl aangetrokken, de architect die vroeger in de Nieuwsteeg woonde en in het bestuur van de wijkvereniging zat. Antons bureau is gevestigd in de voormalige Breiwol en Dekenfabriek van de Gebr. Van Wijk & Co. op de Hoge Woerd. Het is een mooi voorbeeld van 19e -eeuwse utiliteitsbouw, uiterlijk tenminste want de fabriek is nog niet zo heel lang geleden tot appartementen verbouwd.

Wijkambassadeur Anton de Gruyl, foto Internetbrochure Gagoed

Hoe word je Wijkambassadeur?

"Toen ik als jonkie jaren geleden in de Pieterswijk kwam wonen deelde ik een kantoor met architect Wim Hofman, wij restaureren vooral oude panden. Monumenten restaureren is heel duurzaam, je houdt in stand wat nog goed is en gebruikt weinig nieuw materiaal. Het levert ook nog eens werkgelegenheid op en houdt de stad aantrekkelijk met historische gebouwen. We zaten hier op de Hoge Woerd, een paar huizen verderop. Later verhuisden we naar een industrieterrein in de Merenwijk, maar ik wilde graag weer een werkruimte in de binnenstad hebben. Dichter bij huis en het liefste in een monument. Toen heb ik de ruimte in deze oude dekenfabriek gevonden. Kijk daar, in het glas in lood van de ramen, zie je nog de vroegere spoel- en waterton.

Bij mijn studie in Delft had ik al belangstelling voor historische bouw, maar toen ik in de Nieuwsteeg ging wonen kon ik het geleerde in praktijk brengen. Schuin tegenover ons werd het oude Kamerlingh Onnes Laboratorium op het Steenschuur door de universiteit tot Rechtenfaculteit verbouwd. We hebben toen als bewoners een front gevormd, want we vonden dat we meer bij de plannen betrokken moesten worden. Je woont hier dicht op elkaar, elke verandering heeft invloed. Over mogelijk nadelige gevolgen werden we wel geïnformeerd, maar we werden niet bij de oplossing betrokken. Met onze buurman, de advocaat Robert Dormeijer, hebben we weten te voorkomen dat de Airco-uitlaat van het gebouw in de Nieuwsteeg kwam en ook enkele aan- op- en uitbouwen weten af te wimpelen die niet in de omgeving pasten."

Bestuur wijkvereniging

"Van bouwkunde wist ik als architect natuurlijk wel het nodige, maar ik deed toch handige kennis op van zaken als milieuvoorschriften, stadsontwikkeling en procedures. Het liet me niet meer los. Vanwege mijn achtergrond ben ik toen in het bestuur van de wijkvereniging beland. Het was een mooie tijd. Begin 2005 organiseerden we een voorlichtingsavond over de Rijn Gouwe Lijn (RGL) met Jaap van Meijgaarden, toen bestuurslid van wijkvereniging Pancras-West. In 2007 een tweede avond vanwege het RGL-referendum. Peter Labruyère liet als voorbereiding een paar enorme vrachtwagens door de Breestraat rijden, om te laten zien hoe groot die sneltram nou eigenlijk was. Je zag meteen dat hij echt niet echt in de Breestraat paste, zeker niet als je er twee naast elkaar nam. Het doorgaande autoverkeer en parkeren is trouwens vanaf de oprichting van de wijkvereniging een telkens terugkerend agendapunt geweest.

De vrachtwagens van Peter Labruyère, foto Hart van de Stadkrant speciale editie maart 2007

Aan mijn tijd in het bestuur heb ik mooie vriendschappen en contacten overgehouden. Weet je nog hoe we voor de Hart van de Stadkrant een interview maakten met meneer Van Leeuwen, die elke dag uit zichzelf het speeltuintje opruimde aan de Pieterskerkgracht? Toen hij enkele maanden na het interview overleed heeft de gemeente het tuintje in 2006 officieel naar hem genoemd. Het heet nou het Hannes van Leeuwenplein en heeft een eigen straatnaambord. Ook brachten we op strategische plaatsen de Leidenaartjes terug, de beschermpaaltjes voor voetgangers waar de gemeente vanaf wilde. Levensgevaarlijk voor kinderen. Die waren niet meer veilig in straten zonder stoep en paaltjes waar de automobilist niet achterlangs kan. Jullie zouden de kranten uit die tijd op de website moeten zetten, dan kan je dat allemaal opzoeken."

Hart van de Stadkrant

"Ook leuk was het bezorgen van de *Hart van de Stadkrant* met mijn kinderen. Al die brievenbussen in de buurt langs. Sommige zitten zo laag dat je door de knieën moet, andere zo hoog dat je er niet bij kan. Er zijn er die je vingers afknellen, of waar je kat doorheen gaat. Je hebt in onze buurt betegelde Art Deco brievenbussen en van die oude koperen met 'brieven'

op de klep, betonnen bussen, bussen van aluminium of van die groene met deksel voor in je voortuin. We hebben er een fotoserie van gemaakt voor de krant."

Klimaatakkoord

"We moeten vaart maken met het klimaatakkoord van Parijs, want we lopen achter. De gemeente Leiden pakt het met de aanstelling van wijkambassadeurs en duurzaamheidssubsidies voortvarend aan. De ambassadeurs zijn gekozen op hun specialisme, zodat ze elkaar aanvullen. In de binnenstad zijn veel monumenten. Vroeger mocht je daar weinig aan vertimmeren, maar door nieuwe technologie en inzicht is dat is aan het veranderen. Je mag nu ook in monumenten onder strikte voorwaarden isolatieglas plaatsen, je dak isoleren, of vloerisolatie aanleggen. Maar ook simpele maatregelen nemen die het comfort verhogen en de energierekening verlagen.
Bewoners raken de weg kwijt bij alle mogelijkheden en regels. Wij maken ze wijzer. Op het ogenblik kan je gratis advies op maat inwinnen over de beste mogelijkheden voor je huis en welke subsidies er zijn. Zo'n maatwerkadvies is aan te vragen via de wijkambassadeur. Voor monumentale gebouwen kan je ook rechtstreeks terecht bij Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO). Behalve met advies kunnen we mensen ook helpen met de subsidieaanvrage en eventuele offertes. De inschakeling van een architect of specialist lijkt vaak overbodig, maar goed advies betaalt zich altijd terug."

Constanten in het werk

"De constanten in mijn werk zijn de liefde voor historische gebouwen en het behoud van onze planeet. Uit onderzoek en eigen ervaring is gebleken, dat als je wil investeren in je huis vooral comfortverbetering telt. Het aanbrengen van isolatieglas en gevelisolatie levert het snelste resultaat en de minste overlast op. Ieder situatie vraag om een specifieke glassoort en plaatsing. Je hebt er een ongelofelijke variëteit in. Glas kan geluidswerend zijn, zonwerend, beveiligen tegen inbraak of allemaal tegelijk. Behalve dat ik wijkambassadeur ben zit ik in de denktank van het Groene IDeeCafé, dé ontmoetingsplek voor mensen met vragen op dat gebied, en groene, duurzame ideeën en initiatieven in Leiden en de regio. Daarnaast is het een inspirerend platform. Het wordt maandelijks iedere derde maandag in Scheltema gehouden."
Meer informatie? Zie www.gagoed.nl of http://www.gagoed.nl/media/downloads/Goed_Voor beeldenboekje.pdf •

Ondernemen

door Marjolijn Pouw

TUSSEN TWEE VUREN – JOLANDE DE ROO
Bloemenkiosk Oud Hollandt Jan van Houtkade

In oktober is aannemer KWS Infra met de herinrichting van de Centrumroute begonnen. Onze buurt is als eerste aan de beurt. De Jan van Houtbrug is versmald en er ligt een noodbrug voor langzaam verkeer tussen de Jan van Houtkade en de Zoeterwoudsesingel: de Jolande brug, genoemd naar Jolande de Roo, eigenaresse van de tussen beide bruggen in liggende bloemenkiosk Oud Hollandt. Het herstel van de Jan van Houtbrug is in volle gang, net als de herinrichting van de Oranjeboomstraat. Jolande heeft er veel last van, ze zit tussen twee vuren. Aan de ene kant de versmalde Jan van Houtbrug, waar het geërgerde snelverkeer zich in beide richtingen over het brugdek perst, aan de andere kant de noodbrug, waarover voetgangers en fietsers die afstappen—een snelle doorgang is belemmerd--de stad uit mogen. Doorfietsers moeten de noodbrug bij het Plantsoen nemen, maar dat is nogal om.
Een oude heer probeert op de vroegere oversteekplaats de Jan van Houtbrug over te stekken en loopt daar vast. Gelukkig wordt hij door de verkeersleiders opgevangen. "Ze zijn geweldig", zegt Jolande. Zonder hen zouden hier slachtoffers zijn gevallen."

Bloemenkiosk Oud Hollandt tussen de Jan van Houtbrug en de Jolandebrug, foto Marjolijn Pouw

Een echte Leidse van geboorte

"Ik ben een echte Leidse van geboorte. Later ben ik wel naar Sassenheim verhuisd, maar ik heb jaren in de Kooi gewoond. Ik werkte in Voorhout bij de supermarkt.

Daar deed ik de bloemen. Dat vond ik zo leuk dat ik deze kiosk heb gekocht toen hij veertien jaar geleden leeg kwam te staan. Van zestien uur werken ben ik toen naar 60 uur gegaan. Dat was wel even wennen, maar ik geniet er nog steeds van. Vroeger had ik ook een bloemenzaak op de Hoge Rijndijk maar die heb ik afgestoten. Ik moest naast dit werk nog twee kinderen opvoeden. Dat was niet altijd makkelijk, maar als het nodig is komen ze me altijd helpen. Het vak leerde ik in de praktijk. Ik heb geen zitvlees maar als je iets leuk vindt dan pik je het gemakkelijk op. Zelfs de Latijnse soortnamen van bloemen en planten. We maken hier alle bloemwerk dat er te maken valt. Van corsages en trouwboeketten tot graftakken, en natuurlijk ook gewone boeketten. Verder heb ik hele mooie tuinplanten, maar alleen wat tegen de kou kan zoals die helleborus daar en de astertjes."

Rode rozen

"Het leuke van een kiosk is dat je er zo makkelijk binnenloopt. Alles wat ik verkoop staat buiten. Je kan precies zien wat ik doe. Ik heb een hoop vaste klanten, maar het is nou wel erg moeilijk om bij mijn kiosk te komen. Over de uitvoerder heb ik geen klagen. Die komt regelmatig langs om te vragen hoe het gaat. Hij knapte de achterkant van m'n kiosk op en toen ze de eerste dag gewerkt hadden kocht hij voor al zijn mannen bloemen. En voor zijn vrouw. Mannen doen dat." Als om dat te onderstrepen komt er een jongeman binnen die elf rode rozen voor zijn verloofde bestelt, want het is nou elf maanden aan. Je moet er eigenlijk een voor elk jaar geven zegt hij, maar dat duurt hem te lang. Jolande zoekt elf prachtige Grand Prix rozen uit. De Baccarat die je vroeger had vindt ze mooier, maar die worden helaas niet meer gekweekt, net zomin als lekker ruikende rozen.

Jolande de Roo met haar jongste zoon Jim voor de kiosk, foto Marjolijn Pouw

De huiskat

"Dit is een leuke buurt en ook heel sociaal. Hier woont van alles door elkaar. Mensen met een eigen zaak, of die bij een baas werken. Ouderen, jongeren, studenten, gewone mensen, geleerden maar niet hooghartig. Als het nodig is kan ik altijd bij ze aankloppen. Vaak komen ze voor een praatje binnenlopen zoals Wouter van de overkant. Sommigen luchten dan hun hart. Daar neem ik de tijd voor, want dat schept een band. Als je ergens al zo lang staat als ik dan weet je bijna alles. Je hebt hier ook een grote aanloop van katten. Neen nou mijn huiskat Laila. Die heeft een baasje in de Herenstraat, maar ook hier haar eigen slaapmand. Als ik open ga komt ze aanrennen, en als ik sluit wordt ze boos. Ze is hier in goed gezelschap, maar als ik wegga zet ik haar buiten. Dat kan niet anders."

De kiosk blijft open

"Ik maak me zorgen over mijn kiosk bij de chaos hier. Ze zijn nog niet lang bezig, maar ik merk het nou al aan de omzet. Mijn klanten kunnen hier moeilijk komen. Op de mooiste dag van deze herfst, uitgerekend een zondag, de dag waar ik het van moet hebben, was hier alles afgesloten. Het werk duurt nog de hele winter. Als ik dat maar haal. Gisteren stond er de hele tijd een grote vrachtwagen voor de kiosk. Die mensen moeten hun werk doen maar toch is het lastig. De gemeente heeft het goed voorbereid, er waren inloopavonden waar je precies kon zien wat er ging gebeuren en je verhaal kwijt kon. Dat vond ik plezierig. Wel raar dat er van de Jan van Houtkade nooit iemand kwam. Ze komen nou hier vragen wat er gaat gebeuren. Dan wijs ik ze op het krantenknipsel dat daar hangt. Mensen lezen niet. Die pikken her en der iets op. Met de jongens van de verkeersleiding had ik aanvankelijk goede contacten. Ze stonden tenslotte op mijn stoep en moesten toch ergens plassen. Soms waren hun dagen best lang. Dan bracht ik ze koffie. Mo, een Egyptenaar, kwam me later met zijn vrouw en kinderen bedanken. Zij had een doos Merci bij zich, en een pak suiker en koffie: 'Je bent altijd zo goed voor m'n man geweest', zei ze. 'Dan verdien je dat.' Nou staan ze verder weg. Ze mogen nog steeds plassen maar om ze nou achterna te lopen."

Precario?

"Het zou mooi zijn als de gemeente eens langs kwam om te zien hoe het hier uitpakt. Ze hebben een bord beloofd waarop staat dat de kiosk bereikbaar is, en een banner met de naam erop. Maar die heb ik nog steeds niet gehad. Ik moet wel precario betalen. Dat mogen ze best een keer overslaan, maar daar komt natuurlijk niks van. Natuurlijk, ik kan via de BBZ (de Bijzondere Bijstand Zelfstandigen) compensatie aanvragen, maar dat moet ik dan in Sassenheim doen want daar woon ik. Dan ben je een half jaar verder voor je antwoord hebt. Dan is het werk hier af. Hopelijk is mijn kiosk dan nog open." •

Dieren in de wijk *door Jacques van Alphen*

DE PESTVOGEL

Als ik dit schrijf, half oktober, zijn de eerste exemplaren gearriveerd. Of het een echte invasie wordt valt niet te zeggen, want met de pestvogel weet je het nooit. Veel

trekvogels zijn even regelmatig als de klok. Je zou een kalender kunnen maken op basis van het moment waarop vogels ons land verlaten of aankomen: de gierzwaluw vertrekt begin augustus, de nachtegaal iets later. De boerenzwaluwen vertrekken in de derde week van september, samen met de boomvalken, eind september komen de eerste kolganzen aan en eind oktober trekken de kraanvogels door, om een paar voorbeelden te noemen Maar pestvogels zie je in sommige jaren helemaal niet. Soms zijn ze er al midden oktober, soms komen ze pas in november. Soms blijven ze hier de hele winter, soms zijn ze na een paar dagen al weer verdwenen. Er zijn jaren waarin er maar enkele worden gezien, maar in andere jaren arriveren ze in grote groepen. Of ze komen, hangt af van het voedsel in Scandinavië en Siberië. Pestvogels eten 's winters rozenbottels en bessen, zoals die van de lijsterbes, Gelderse roos, hulst of meidoorn.

Pestvogel, foto René van Rossum Internet

Als er in het noorden veel bessen zijn blijven ze daar, maar als de oogst mislukt trekken ze naar zuidelijker oorden. Als ze een westelijke richting aanhouden komen ze naar ons land, maar vaak kiezen ze een zuidoostelijke trekrichting en gaan dan naar Centraal en Oost Europa. Als de bessenoogst het jaar daarvoor goed was, en het daarop volgende broedseizoen gunstig is verlopen, dan zijn er veel. Zolang er voldoende bessen zijn blijven ze hier, maar zodra de bessen op zijn trekken ze weer verder, tot in Zuid Frankrijk en Noord Spanje. Pestvogels zijn onvoorspelbare nomaden en dat is één van de redenen waarom ze meer dan veel andere trekvogels in de belangstelling staan. De paradox is dat juist die onvoorspelbaarheid geleid heeft tot het bijgeloof dat het verschijnen van pestvogels een voorspellende waarde heeft, als aankondiging van een strenge winter of een pestepidemie.

Pestvogels in het hart van de stad

Een andere reden waarom pestvogels in de belangstelling staan is dat ze vaak weinig schuw zijn, zodat je ze van dichtbij kunt observeren. Ik heb zelfs één keer een pestvogel met de hand gevangen, zo argeloos kunnen ze zijn. Door hun geringe schuwheid kun je ze midden in de stad aantreffen. De laatste keer dat ik een groep pestvogels in Leiden zag, twee jaar geleden, zaten ze in een boom langs de Novapassage die van het Noordeinde naar de Oude Varkensmarkt loopt. Er waren er ruim 20 en ze zaten zo rustig sierappeltjes te eten dat de meeste passanten er onderdoor liepen zonder te merken dat deze bijzondere bezoekers zo vlak boven hun hoofd zaten.

Kleur als lokmiddel

Pestvogels zijn prachtige vogels. Zo groot als een spreeuw met een roze-bruin verenkleed en een sierlijke kuif, Een zwart masker bedekt het oog, aan de onderzijde is dit masker door een witte lijn begrensd. Verder hebben ze een zwarte bef onder de snavel en de zwarte vleugelveren zijn afgezet met witte of gele randen, ook de staart eindigt in een gele band. Heel bijzonder zijn de lak-rode aanhangsels aan een groepje veren op de vleugel, waaraan ze de Engelse naam Waxwing te danken hebben. Die rode en gele versierselen van de pestvogels adverteren geslacht en kwaliteit. Het geel van de vrouwtjes is minder geel, en de rode aanhangsels zijn kleiner of afwezig. De mannen met het felste geel en het meeste rood zijn de beste. De kleuren geven eerlijke informatie over hun kwaliteit. De verklaring daarvoor is dat er caroteen nodig is om die kleuren te maken. Dat caroteen is schaars in het voedsel en ook nodig om het immuunsysteem goed te laten werken. Daarom kunnen alleen mannetjes met een goed functionerend immuunsysteem en veel caroteen het zich veroorloven om een deel ervan te gebruiken om extra geel en rood in te zetten om een partner te werven. Het zal duidelijk zijn dat vrouwtjes de felst gekleurde mannen prefereren. Onlangs is aangetoond dat zelfs de beste mannetjes economisch omspringen met hun caroteen. Niet alle gele randen zijn even goed zichtbaar, omdat de veren van de pestvogel gedeeltelijk over elkaar vallen. De best zichtbare delen blijken geler te zijn dan de minder vaak zichtbare delen.

Gedrag

Pestvogels zijn heel sociaal. Buiten de broedtijd leven ze in groepen, die kunnen variëren van enkele individuen tot honderden exemplaren. Anders dan spreeuwen, die altijd ruzie met elkaar maken, zijn pestvogels aardig voor elkaar. Zo geven ze bijvoorbeeld besjes aan elkaar door. Dat speelt onder meer een rol bij de paarvorming. Een vast deel van het ritueel is dat mannetje en vrouwtje elkaar om de beurt het zelfde besje aanbieden. Maar ook in wintergroepen geven de vogels soms bessen aan elkaar door. Dat lijkt op altruïstisch gedrag, en dat is heel zeldzaam in de natuur.

Broedgebied

De pestvogel is een broedvogel van de boreale bossen op het noordelijk halfrond. Ze komen dus niet alleen in Europa en Azië voor, maar ook in Noord-Amerika. De Amerikanen hebben nog een tweede pestvogelsoort, de cederpestvogel, die wat kleiner is donkerder van kleur. Een derde soort komt voor in het verre oosten van Rusland en China en overwintert in Japan: de Japanse pestvogel. De Cederpestvogel is enkele malen in Europa waargenomen als dwaalgast. De waarnemingen van Japanse pestvogels in Nederland betreffen zo goed als zeker vogels die ontsnapt zijn uit gevangenschap.

Pestvogel, foto Mayro Pattikawa Internet

Bes-dragende bomen en struiken in Leiden

Het is leuk om zulke bijzondere vogels in de stad te zien. Het aanplanten van meer bes-dragende bomen in struiken binnen de stadswallen is een goede methode om de pestvogels naar de stad te lokken. Hopelijk houden de ontwerpers van het Singelpark goed rekening met deze vogels bij het kiezen van het assortiment. Dat is ook goed voor andere stadsvogels: spreeuwen, merels, zanglijsters, koperwieken, kramsvogels, houtduiven en zwartkoppen eten ook bessen. •

LEZINGEN EXPO THEATER MUZIEK LEZINGEN EXPO THEATER

Sijthoff CULTUUR

JANUARI T/M MAART 2017
WIJSHEID UIT HET OOSTEN
WWW.SIJTHOFF-LEIDEN.NL

Het eerste kwartaal van 2017 staat bij Sijthoff Cultuur in het teken van China. Met o.m.:

14-01 T/M 26-02 EXPOSITIE This is China!
27-01 LEZING Kunst in China, 1850-heden
18-02 WORKSHOP CHINESE LITERATUUR
12-03 KLASSIEK CONCERT Love between east&west
24-03 JAZZCONCERT Soo cho trio
31-03 LEZING Ai Weiwei - het bestaan als kunstwerk

UZIEK LEZINGEN EXPO THEATER MUZIEK LEZINGEN EXPO THI

Fick Makelaardij
onroerend goed adviezen

NVM

Doezastraat 21, 2311 GZ Leiden
Tel.: 071-512 00 06
info@fick.nl | www.fick.nl

Historie

door Johan Pots

DE BRAND VAN DE SINT PETRUSKERK

Een historische brand in de Pieterswijk betreft de brand in de nacht van 25 op 26 juli 1933 van de Sint Petruskerk aan de Langebrug. Op de restanten van deze kerk zou drie jaar later de Leidse brandweerkazerne gebouwd worden. De Sint Petruskerk was een Rooms Katholieke kerk. Hij werd ontworpen door Theo Molkenboer (1796-1863), een Nederlandse architect die vooral bekend is geworden door zijn vele kerkgebouwen. Molkenboer was een van de belangrijkste architecten van het neoclassicisme en de vroege neogotiek. Hij was enige tijd de belangrijkste kerkenarchitect van Nederland. De Sint Petruskerk is gebouwd op de 'kleine ruïne', ontstaan na de ontploffing van het kruitschip in 1807 dat lag afgemeerd aan het Steenschuur. Dit gebied is een van de oudste delen van Leiden. Eeuwenlang woonden hier mensen totdat de kruitramp daar een abrupt einde aan maakte. In 1835 werd in dat verwoeste gebied op de Langebrug de Sint Petruskerk gebouwd, een zogenoemde Waterstaatskerk. Waterstaatskerken zijn kerken die tussen 1824 en 1875 werden neergezet met steun van het Ministerie van Waterstaat, vandaar de naam. Op 2 maart 1835 werd de eerste steen gelegd door de bouwpastoor P.A. Kervel, in tegenwoordigheid van kapelaan P. Does. Op 29 juli 1836 werd de kerk ingewijd. In 1917 werd hij verbouwd tot kruiskerk.

Metuitekerk

De naam van Sint Petrus is op zijn minst sinds 1121 met de stad Leiden verbonden, toen bisschop Godebald naar Leiden kwam om de Pieterskerk in te wijden. De Sint Petruskerk werd in 1835-1836 in neoclassicistische stijl gebouwd. Vanwege een spreuk op de voorgevel: Sanctuarium meum metuite (Hebt eerbied voor mijn heiligdom), werd de kerk in de volksmond de Metuitekerk (Metuite Deum = Vreest God) genoemd. In juli 1933 werd de kerk, die voor onderhoud van de toren in de steigers stond, door brand verwoest. Hij werd niet op dezelfde plaats herbouwd. De nieuwe Sint Petruskerk werd in 1934-1936 in een nieuwbouwwijk gebouwd in de zuidelijke stadsuitleg.

De brandweer

Na de stadhuisbrand in 1929 twijfelde men aan de doelmatigheid van de brandweerorganisatie. Het zat de Leidse vrijwillige brandweer dan ook niet mee. De Sleutelstad is rond de jaren dertig van de vorige eeuw niet gelukkig als het over branden en rampen gaat. Zo waren er de treinramp bij de Vink (1926) aan de spoorverbinding van Leiden naar Den Haag en branden van meer dan normale omvang die de stad hebben geteisterd, waaronder die van het stadhuis aan de Breestraat (1929). In 1932 betrof het restaurant Zomerzorg aan de Stationsweg. De brand was volledig uitslaand toen de brandweer arriveerde, en Zomerzorg

brandde dan ook geheel af. In 1933 waren er nog zeven zware uitslaande branden, waaronder de Sint Petruskerk. Een geweldige brand, zoals de Sleutelstad sinds de vernietiging van het stadhuis in 1929 niet meer gekend had, legde in een goed uur de 97 jaar oude Petruskerk in de as. Ook bij deze brand was de Leidse brandweer vrijwel geheel machteloos.

Veel bekijks op de dag na de brand, collectie Erfgoed Leiden (ELO)

Brand

De brand werd op dinsdagavond 25 juli 1933 omstreeks kwart over tien ontdekt door een buur die in een perceel naast de kerk woonde. Na het uitbreken konden noch de politie, noch de brandweer het water brengen waar de brand woedde, namelijk in de toren. Toen deze één vuurzuil was geworden, sloegen de vlammen met ontembaar geweld langs het dak naar het eigenlijk gebouw over en vanaf dat ogenblik was het lot van de Petruskerk bezegeld. Het dak stond in een mum van tijd van voren naar achteren in brand. Het ene na het andere stuk verdween met donderend geraas in de ruimte eronder, daar de houten banken verwoestend. Men kon nog zoveel water in de vuurzee werpen, aan redden viel niet meer te denken. Hoogstens kon men, en dit is dan ook gelukt, voorkomen dat belendende percelen in vlammen opgingen. De kerk brandde dan ook geheel uit, alleen een deel van de voorgevel bleef behouden. Het was intussen een triest gezicht hoe steeds delen van de kerk instortten.

De toren

De toren leverde gevaar op voor de in de buurt aanwezige rijksgebouwen, waaronder het laboratorium van de Leidse universiteit, het latere Kamerlingh Onnes Laboratorium. Om te voorkomen dat de toren op het laboratorium zou vallen, werd het onderste gedeelte aan de voorzijde nat gehouden om te voorkomen dat deze in de kerk zou vallen. Tegen half twaalf viel eerst het 6 à 7 meter hoge kruis erop omlaag, gevolgd door de torenklokken die met veel geweld en kabaal in de kerk vielen. De toren zelf zakte om kwart voor twaalf in de vlammen. Tegen één uur stortte een deel van de voorgevel omlaag, een ruïne veroorzakend van de steiger die tegen de kerk stond voor het onderhoud. Van de steiger bleef niet veel meer over dan een vormloze berg gebogen pijpen, hout en stenen.

Blussen

Het duurde ongeveer een kwartier voordat de brandweer voldoende water kon geven, ondanks dat de hoofdpost van de brandweer aan de Garenmarkt op ongeveer vijf minuten afstand van de plaats des onheils lag. De grote motorspuit werd geplaatst op het Steenschuur, maar de slangen moesten over de Langebrug worden geleid alvorens de kerk te kunnen bereiken. En dan duurde het nog enige tijd voor er genoeg water was dat op voldoende hoogte kon worden gebracht. De hitte die uit de vlammenzee kwam, was zo groot, dat men het op betrekkelijk grote afstand van de kerk niet kon uithouden. De hoog oplaaiende vlammen, het prachtige vuurwerk, de lekkende vlammen door de mooie glas in lood ramen, maakten het geheel tot een schouwspel van zeldzame schoonheid. De brandgloed was tot ver in de omgeving te zien, zelfs tot in Den Haag en Noordwijk.

Achter het kerkgebouw lag een binnenplaats, die naar de pastorie leidde die op de Breestraat uit kwam. Naast de pastorie liep een toegangspoort van de Breestraat naar het kerkgebouw. Aan het feit, dat het vuur vanaf deze binnenplaats aan de achterzijde van het kerkgebouw werd bestreden, is het te danken geweest dat de pastorie bewaard is gebleven, want de pastorie liep aanvankelijk groot gevaar en werd dan ook uit voorzorg gedeeltelijk ontruimd. Nog voor 11.00 uur werden de brandweerkorpsen van Oegstgeest en Voorschoten gevraagd om assistentie en zij hebben goede diensten bewezen. De spuiten van Leiden (1 stoomspuit en 2 motorspuiten) en Oegstgeest (1 motorspuit) stonden op het Steenschuur, die van Voorschoten op de Botermarkt. Doordat de brandspuit van Voorschoten op de Botermarkt was geplaatst waren de slangen ook over de Breestraat uitgelegd, waardoor het tramverkeer over dat gedeelte van de straat was gestremd. De spuiten van de brandweer Leiden waren niet in staat de 40 meter hoge koepel te bereiken.

Hulp van andere brandweerkorpsen

De brand werd vanaf zes kanten bestreden met twintig stralen. In Den Haag kon men aan de rode gloed zien dat er een hevige brand gaande was in Leiden. De Haagse politie-brandweer had dan ook telefonisch aangevraagd of assistentie nodig was. Dat aanbod werd met open armen door de Leidse brandweer ontvangen en tegen kwart voor één arriveerde de Haagse brandweer met twee motorpuiten die werden

gestationeerd op de Botermarkt. Tegen één uur nam het vuur snel af en al gauw bleek dat de kerk reddeloos verloren was. Het gevaar voor uitbreiding leek geweken. De twee Haagse motorspuiten hadden elk vier slangen uitgelegd, maar water hebben zij niet gegeven omdat het niet meer nodig was. Dat een groot gedeelte van de kerk uit hout bestond, verklaart de snelheid waarmede de vlammen om zich heen hebben gegrepen. Om 2 uur rukten de korpsen van Den Haag, Voorschoten en Oegstgeest in en werden de laatste vlammen door de Leidse stoomspuit geblust. Het nablussen vergde van de twee Leidse motorspuiten nog veel tijd en werk dat duurde tot laat in de middag van de volgende dag. In totaal werden er zes autospuiten ingezet en de oude Leidse stoomspuit die hier zijn laatste grote werk verrichtte, vier brandkranen en een totaal van twintig stralen water. Het jaar 1933 werd zo een zwarte bladzijde in de geschiedenis van de Leidse vrijwillige brandweer met zeven zware uitslaande branden.

De blussing, collectie Erfgoed Leiden (ELO)

Redden wat er te redden valt

Tijdens de brand moest vlug gered worden wat er nog te redden viel. Allereerst een overledene die in de ochtend ervoor in de kerk was opgebaard. Verder alles wat in de sacristie opgeborgen was en gebruikt werd voor de liturgische eredienst, het H. Sacrament en verschillende kostbaarheden zoals zilveren kandelaars. Meerdere omwonenden stelden hun woningen open om alle kostbaarheden in veiligheid te brengen. De koster wist ook nog het Allerheiligste 'Ons Heer' te redden. De sacristie en de belendende gebouwen werden wonderlijk gespaard. Vraagt men echter of hier een gebouw van kunstwaarde verloren is gegaan, dan moet het antwoord ontkennend luiden. Noch het gebouw als zodanig, noch de inhoud die verloren ging, noch de glasramen of een schilderstuk van Keijser waren uit het oogpunt van kunst bezien van grote waarde. Over het bedrag, waarvoor de kerk verzekerd was kon men niets mededelen. Er werd een bedrag van een half miljoen gulden genoemd.

Op de rampdag was men zo ver gevorderd met de restauratie dat de nieuwe pijlers gereed waren en het koepeldak van de toren opnieuw was beslagen met koper. De restauratie van de toren zou weldra gereed zijn. Tot 17.00 uur zijn er nog werkzaamheden verricht, terwijl er om 21.00 uur nog personeel in de kerk was geweest. Met een gerust hart en een tevreden gevoel was pastoor Th.M. Beukers dan ook de vorige dag naar Warmond gegaan, waar hij in het groot seminarie in retraite ging.

Na de brand

Bij het onderzoek naar de oorzaak werd ook aandacht geschonken aan de smid, die de middag voor de brand werkzaamheden in de kerk heeft verricht, terwijl ook de mogelijkheid van kortsluiting onderzocht werd. Uit onderzoek van de politie is gebleken dat de brand is ontstaan achter de toren. Het schadebedrag bedroeg 150.000 gulden. De kerk was verzekerd bij de Rooms Katholieke Verzekeringsmaatschappij Sint Donatus te Amsterdam. De steigers ten behoeve van de herstelwerkzaamheden waren onverzekerd.

Het gehele middenstuk was na de brand één grote ruïne. Op de plek, waar de zitbanken stonden, lag een opeenstapeling van verkoolde houten banken, stukken ijzer enz. De verhevenheid, waarop eens het altaar stond, was vernield, evenals een groot schilderij van Keijser achter het altaar. Men stond in het middenstuk geheel onder de blote hemel. Alles wat zich daarboven bevond, onder andere de toren, was geheel verdwenen. De aanblik is die van een grote troosteloze ruïne, waarmee de binnenvallende zomerse zonnestralen een scherp contrast vormden. De Sint Petruskerk werd gebouwd op de ruïne die het kruitschip in 1807 had nagelaten en nu was de kerk zelf een ruïne.

Van brandweerkazerne tot studentenkamers

De restanten werden in 1935 aan de Leidse brandweer verkocht voor 40.000 gulden en voor het bedrag van 46.000 gulden tot brandweerkazerne met dienstwoningen verbouwd, zodat de Leidse brandweer voor 86.000 gulden een nieuw onderkomen had. De oude kosterswoning aan de Ketelboetersteeg werd dienstwoning. De noordwestelijke vleugel van de kerk werd omgebouwd tot twee dienstwoningen, de zuidoostelijke vleugel werd afgebroken voor de binnenplaats. Op de fundamenten van één van de zijbeuken van de Sint Petruskerk werd de slangen-/droogtoren gebouwd. De rest van het kerkgebouw werd verbouwd tot remise voor de voertuigen,

werkplaatsen, magazijn, alarmcentrale, en kantine. Aan de straatkant van de kazerne was een deel van de gevel van de Sint Petruskerk behouden gebleven. Deze brandweerkazerne werd vervolgens op 09 december 1936 in gebruik genomen en in april 1997 door de brandweer weer verlaten. Het geheel stond een tijd leeg, en is nu op de toren na afgebroken om plaats te maken voor studentenhuizen.

Verbrande kerkbanken, collectie Erfgoed Leiden (ELO)

Bronnen: www.sintpetrusleiden.nl Wikipedia, Limburger Koerier, 26 juli 1933, Vaderland, 12 januari 1934, Leidsch Dagblad, 26 juli 1933, Leids Jaarboekje 1977, Leidse Courant, 24 juli 1958, Vuur en Water, september 1933 •

In gesprek met

JAN PIETERS EN CARLA VAN DER POEL IN GESPREK MET WETHOUDER MARLEEN DAMEN

"Samenwerking met de inwoners en werkgevers van Leiden is voor mij vanzelfsprekend. Bijvoorbeeld bij de wijkaanpak, want wie anders dan de bewoners zelf weten wat goed voor hun wijk, buurt of straat is?" Dit stelt wethouder Marleen Damen, wethouder Werk en Inkomen, Wijken en Financiën, in haar persoonlijke pagina op de gemeentelijke website. En ze meent het. Bij de jaarvergadering van onze wijkvereniging ging ze in discussie over de rol en functie van wijkverenigingen in de toekomst. Ze wil samen met inwoners kijken hoe de bestaande verordening aan de nieuwe ontwikkelingen moet worden aangepast. Tijd om eens met haar van gedachten te wisselen.

Wethouder Marleen Damen, foto Rob Overmeer

Mevrouw Damen, u hebt zelf zeven jaar in de Pieters- en academiewijk gewoond. Wat vindt u positief aan de wijk?
"Prachtig! Heel mooi! Zo dicht bij voorzieningen. Altijd een feestje van thuiskomen. Weinig geluidsoverlast. Een gemêleerde wijk; alles door elkaar." Op onze vraag wat er beter zou kunnen, moest ze heel diep nadenken. "Ja, ik heb het: het is lastig om je fiets te parkeren." Maar ze haast zich te zeggen dat het maar een heel klein minpuntje is en dat dit ook in andere wijken speelt. De wijk is nou eenmaal gebouwd in de Middeleeuwen, met veel smalle straatjes.

In september hebt u een inspiratiebijeenkomst voor wijkverenigingen georganiseerd, waarom? Wat is er niet goed aan de huidige verordening die de subsidies aan de wijkverenigingen regelt?
"Misschien is die wel goed. Maar de 'Verordening, regelende de subsidiëring van wijk- en buurtverenigingen' is voor het laatst in 1997 aangepast en we willen graag bekijken of hij nog aansluit bij de tijd. Er zijn andere manieren bij gekomen waarop mensen zich verenigen en hun stem kunnen laten horen. Zo'n nieuwe manier is bijvoorbeeld het Morspanel, een telkens wisselend verband van wijkbewoners die ideeën uitwisselen en zich per thema organiseren om invloed uit te oefenen. Daar is niet eens een formeel ingestelde wijkvereniging. Zo ook Vreewijk waar de wijkvereniging vooral werkt met ad hoc werkgroepen van bewoners. Bij een 'wijkvereniging' denk je al gauw dat die spreekt namens àlle bewoners uit de wijk. Maar zijn zij wel altijd de spreekbuis van de wijk? Soms zijn het groepen bewoners die iets willen. In ieder geval is het van belang dát er een gesprekspartner is die de geluiden uit de wijk kan vertolken. De vorm – vereniging of anders – maakt dan wat mij betreft niet veel uit. Wij doen ons best om bij het beleid rekening te houden met de meningen over bepaalde zaken van wijkbewoners."

Wijkverenigingen kunnen van elkaar leren?
"Tijdens de inspiratiebijeenkomst hebben we laten zien dat wijkverenigingen sterk verschillen in hun aanpak. Misschien kunnen ze veel van elkaar leren. Wij willen daarom faciliteren dat wijkverenigingen met elkaar spreken. Het schept de mogelijkheid tot kennisdeling. Wijken hebben te maken met dezelfde soort problematiek. Fietsen (ze glimlacht, want dat noemde ze eerder als haar 'miniprobleem' in onze wijk), verkamering, overlast van (teveel) evenementen. Daarbij kan een vereniging meer doen dan alleen de plannen van de gemeente volgen. Zij hebben hun eigen agenda. Als het goed is, ben je meer betrokken bij je eigen buurt en ben je beter op de hoogte van wat er misgaat. Wijkverenigingen kunnen niet alles, maar hebben in ieder geval een signaalfunctie. Ze weten wat er speelt."
Noot van de redactie: Er vindt overigens wel al geregeld overleg plaats tussen de wijkverenigingen van het

zogenaamd 'Stadsdeel Midden', (de binnenstad). Tijdens de laatste bijeenkomst is geconcludeerd dat de frequentie van dat overleg hoger moet worden.

Maar we hebben ook veel tijdelijke bewoners. Studenten die maar een beperkt aantal jaren hier zijn. Expats.
"Ja, er zijn jonge mensen die minder geworteld zijn in de wijk. Ook die zullen zich moeten aanpassen. Iedereen heeft daarin zijn eigen verantwoordelijkheid. We zijn niet meer gewend om elkaar aan te spreken op gedrag, maar dat is wel de beste manier. Voorwaarde is dat de 'raddraaiertjes' zich onderdeel moeten voelen van de gemeenschap. Ofwel er moet een moreel gezag zijn dat ook door hen wordt geaccepteerd. 'Sociale cohesie' eerst, dan kan je anderen ergens op aanspreken."

Er is een aantal grote vragen in de wijk. Het lijken kleine veranderingen: geleidelijk wat meer Airbnb; geleidelijk wat meer verkamering; geleidelijk meer fietsen, waarvoor geen parkeervoorzieningen worden getroffen; geleidelijk wat meer elektrische karretjes die uit een pretpark lijken te komen; geleidelijk meer 'merchandising'. Die ontwikkelingen kunnen elkaar echter gaan versterken. Dan word je op een morgen wakker in een stad waarin je je niet meer thuis voelt. Amsterdam kan ervan meepraten. Hoe kunnen wijkverenigingen meer betrokken raken bij de gemeentelijke beleidsvoorbereiding? Veel bewoners zijn ongerust over de 'verpretparking' van de binnenstad.
"In de eerste plaats, het college wil ook geen pretpark. Maar om op de vraag terug te komen het is ook aan de wijkverenigingen om te signaleren en aan te geven waar het mogelijk mis kan gaan. De gemeente kan daar dan op voortborduren. Het is belangrijk dat de wijkverenigingen in de gelegenheid zijn om hun bedenkingen bij bepaalde ontwikkelingen ook zo goed mogelijk te kunnen onderbouwen. Als u denkt daaraan behoefte te hebben, dan vind ik dat u een beroep moet kunnen doen op de gespecialiseerde diensten van de gemeente."

Fietsen in de Plaatsteeg, foto Sarah Hart

We zouden ook meer betrokken willen raken bij het maken van plannen. Wat maakt het wonen in de binnenstad aantrekkelijk?
"Dat kan. Dat zou een mooie samenwerking kunnen zijn. Er zijn natuurlijk al plannen zoals de retailvisie en de horecavisie. Die zijn er ook op gericht de economische activiteiten te kunnen verenigen met een aangenaam woonklimaat."

Vindt u het wenselijk dat er een 'wijkgebouw' is, ofwel een fysieke ontmoetingsplaats waar mensen elkaar kunnen ontmoeten?
"Ik kan me goed voorstellen dat een vaste plek, waar mensen uit de wijk elkaar gemakkelijk kunnen ontmoeten, erg belangrijk kan zijn. Wethouder Roos van Gelderen had het onlangs nog over het 'Buurthuis van de toekomst'. Wijkverenigingen moeten zelf inventief zijn. Waar is je plek in de wijk waar je elkaar makkelijk kan ontmoeten. Wat is nodig om die plek te creëren? Waar ontmoeten mensen elkaar? Er zijn genoeg ruimtes. De gemeente heeft zo nodig ook voldoende vastgoed, denk aan scholen of gebouwen van sportclubs die in de avonden leeg staan."

Noot redactie. Wij weten er wel een: wat zou het mooi zijn als het initiatief van Old School in onze wijk—misschien telkens op een andere plaats - kon blijven bestaan, als mogelijkheid om ongedwongen en in los verband bij elkaar te komen. •

(Bewoners)initiatief

BORDSPELCAFE DE GRAVIN *door José Plevier*

Bordspelcafé De Gravin in de Diefsteeg, foto Sarah Hart

Online gamen is heden ten dage zeer populair, maar daarbij is je medespeler virtueel of zit hij je aan de andere kant van de aardbol achter zijn beeldscherm te belagen. Hoeveel leuker is het om je tegenspeler in de ogen te kunnen kijken en samen op het spelbord te turen om je strategie te bepalen? Een drankje erbij

verhoogt het spelplezier nog meer. Matt Donnelley en Bogdan Pancu besloten dat Leiden rijp was voor een bordspelcafé en vertimmerden daarvoor het pand in de Diefsteeg waar we voorheen café Sam-Sam aantroffen. Bij het strippen van het donkerbruine interieur kwamen twee historische moerbalken met korbelen tevoorschijn, die als enige deel van de ruimte als monumentaal zijn aangemerkt door Monumentenzorg. Essentieel is natuurlijk dat er voldoende tafels zijn. Daarom is de grote bar eruit gesloopt en staat er nu een kleine bar tegen de achterwand. Verder zien we een kast die uitpuilt van de spellen. Daaronder ouderwetse klassiekers als Monopoly, Risk en de Kolonisten van Catan, maar ook nieuwe spellen die soms afgeleid zijn van online games. Ook voor de jeugd is er voldoende keus. Matt: "we richten ons niet op een bepaalde leeftijdsgroep, iedereen is welkom!"

Speels café
Wanneer ik binnenloop op een doordeweekse middag, zit er een stel knus op de Chesterfieldbank 4-op-een-rij te spelen met een glas wijn ernaast. In de hoek wordt gekaart met koffie en chocomel en een herenclubje buigt zich fanatiek over een ingewikkeld uitziend bordspel, terwijl ze zich moed indrinken met whisky. Matt: “Passanten die hier binnen lopen voor alleen een drankje, worden enthousiast bij de aanblik van die spelende groepjes en dan is ons doel bereikt”.

De Gravin
En vanwaar de naam De Gravin? De Diefsteeg had in een ver verleden de naam Gravinnesteeg. Matt: "Wij hadden eerst een Engelse naam in gedachten, maar bedachten dat dat misschien een drempel opwerpt voor de Leidenaar. Omdat we zeker niet alleen expats willen aanspreken kozen we dus voor deze naam, die verwijst naar de Leidse historie. Het klinkt ook lekker wanneer je kunt zeggen: ‘ik ga vanavond een spelletje doen bij De Gravin.'"
Wij wensen de heren veel succes met dit concept. Matt meldt tot ons genoegen dat hij zich meteen gaat aanmelden als lid van onze Wijkvereniging.

Bordspelcafé De Gravin, Diefsteeg 19, zie: facebook/com/degravincafe •

(Bewoners)initiatief

WINTER- EN NAJAARSPROGRAMMA LOKHORSTKERK

door Barend Kraal

De Lokhorstkerk is van oorsprong een 17e eeuwse schuilkerk in de Pieterskerkstraat. Het kerkgebouw is van buiten niet als kerk herkenbaar, de kerkzaal is op het binnenterrein. In deze zaal organiseren leden van de Doopsgezind-Remonstrantste gemeente muziekuitvoeringen en culturele activiteiten. Ze zijn vrij toegankelijk, een vrijwillige bijdrage na afloop is zeer welkom.

Lokhorstkerk in de Pieterskerkstraat, collectie Doopsgezind-Remonstrantse gemeente

Muziek
Op donderdagmiddag 26 januari is het eerstvolgende concert in de seizoenreeks van Practicum Musicae-verrassingsconcerten. Die vinden telkens plaats op de laatste donderdagmiddag van elke maand van 17.00 – 18.00 uur (of een week eerder als die dag samenvalt met een algemene feestdag). **De verdere data zijn 23 februari, 30 maart, 20 april, 18 mei en 29 juni.**
De musici zijn jonge dubbeltalenten die naast hun studie aan de Leidse universiteit bovendien studeren aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Als ensemble of solo laten zij hun lievelingsmuziek klinken uit een tijd van vier eeuwen terug tot vandaag de dag. Daarnaast leveren ze geregeld een passende muzikale bijdrage aan een Lokhorstkerkdienst. Meer programma-informatie is te vinden op www.doreleiden.nl/concerten. Daar worden trouwens ook de concerten aangekondigd van andere kamermuziekgezelschappen en kamerkoren die de Lokhorstkerk voor hun optreden gebruiken.

Woorden
In het winter- en voorjaarsseizoen staan diverse culturele en maatschappelijke activiteiten geprogrammeerd. De toegang is steeds gratis, een kleine vrijwillige bijdrage is welkom. Nieuwe programma-informatie verschijnt regelmatig op www.doreleiden.nl/nieuws/
Dinsdag 24 januari van 19.45 – 22.30 uur: 'De kinderen van Juf Kiet', regie Peter en Petra Lataster (première nov ’16 IDFA filmfestival), documentaire met toelichting door Jan van der Veer en discussie. Een jaar lang volgt de film juf Kiet

en haar klas met kinderen uit alle windstreken. Kiet leert haar kinderen Nederlands lezen en schrijven, maar vooral ook hoe je met elkaar omgaat en samen problemen oplost.
Vrijdag 17 maart van 14.30 – 16.30 uur: Lezing met beeldprojectie en mogelijk wandelingetje na afloop.
Onder de titel 'De Muurgedichten van Leiden' treedt kunsthistorica Jacowies Surie op als gids bij een virtuele Leidse stadswandeling. Sinds 1992 is het stadsbeeld van Leiden op initiatief van Stichting TEGEN-BEELD verfraaid met 111 gedichten uit ruim dertig landen. De gedichten zijn in hun oorspronkelijke taal en in een sierlijk handschrift aangebracht op diverse muren in de stad. Een unieke verzameling poëzie.
In haar presentatie maakt Jacowies Surie een wandeling langs de gedichten en vertelt over de taal, het beeld en de soms bijzondere verhalen achter dit poëzieproject. Na afloop van de lezing kunnen geïnteresseerden samen met haar nog een wandeling langs enkele muurgedichten in de buurt van de Lokhorstkerk te maken om daar ter plekke nog meer indrukken van op te doen.
Vrijdag 14 april van 19.30 – 20.30 uur: Muzikale Goede Vrijdagvespers.
De bedoeling van deze samenkomst is om door middel van passiemuziek in een liturgische omlijsting de bijbelgebeurtenissen van Goede Vrijdag door het publiek te laten mee beleven. De vespers wordt geleid door ds. Sonja van der Meulen. Het Leiden English Choir zingt daarbij muziek van o.a. Pärt, Vask, Byrd en Schütz.
Kerkdiensten Iedere zondag om 10.15 uur. Iedereen altijd welkom. •

STADSLOKAAL
BURGERZAKEN
Lunch Diner Borrel
Stadslokaal Burgerzaken
Breestraat 123 Leiden tel 071 5661122 fax 071 5125771
www.stadslokaalburgerzaken.nl

In gesprek met

CLARIET BOEYE MET MUSTAFA KUS EN MALKA POLAK

Een bijzondere vriendschap

Dit is mijn laatste stuk voor de Hart van de Stadkrant. Ik houd er na bijna tien jaar mee op. Het is tijd voor andere dingen. Maar nu wijd ik dit stuk nog graag aan twee bijzondere mensen met een bijzondere vriendschap.

Malka Polak onderscheiden

Op 1 september jongstleden heeft Malka Polak voor de laatste keer scholieren rondgeleid door de Leidse Synagoge. Zij heeft in meer dan dertig jaar aan duizenden leerlingen verteld over de Joodse godsdienst en de Joodse cultuur en geschiedenis. Ook schuwde ze het niet met hen te spreken over de Holocaust en antisemitisme, maar: "Ik sprak alleen over de Holocaust als mij daar expliciet naar gevraagd werd. Er kwamen wel eens vragen over de synagoge, tijdens de oorlog of hoe mijn familie de oorlog had overleefd. Daar ging ik dan wel altijd op in, maar mijn bedoeling was om te laten zien dat er nog steeds Joden in Leiden zijn met een prachtige synagoge en met hoop voor de toekomst." Daarnaast heeft ze van 1985 tot 2010 in het bestuur van de Joodse Gemeente gezeten, de laatste vier jaar als voorzitter. Alles bij elkaar meer dan genoeg voor een onderscheiding. Uit handen van loco- burgemeester Paul Dirkse ontvangt een verraste en beduusde Malka het Cornelis Joppensz beeldje: "De maatschappelijke bijdrage die zij heeft geleverd is ongeëvenaard." Na afloop van de uitreiking mocht Malka van vele kanten gelukwensen in ontvangst nemen. Een opvallende en ontroerend emotionele spreker was Mustafa Kus. Zijn lijfspreuken zijn: 'Wij zijn allen vruchten van dezelfde boom.' 'Anderen die anders zijn moeten we omarmen.' Ik maak kennis met hem. Hij blijkt bevriend te zijn met Malka en zij nodigt ons samen uit voor een gesprek bij haar thuis.

Malka Polak, foto Eric Polak

Bij Malka thuis

Een paar weken later heb ik met beiden een afspraak in Malka's huis in Leiden, vlak voor haar verhuizing naar Rotterdam. Het wordt een levendig, gezellig en rommelig gesprek. Malka vertelt dat zij Mustafa heeft leren kennen tijdens een bijeenkomst van wat toen nog Religieus Platform heette, nu Platform Levensbeschouwing. Malka legt uit: "Er zaten ook Boeddhisten bij en leden van de Bahaí, die wilden niet als gelovigen te boek staan, maar als mensen met een bepaalde levensovertuiging." Mustafa, vroeger van beroep politieman en jongerenwerker, voegt daar aan

toe dat hij er voor de Turkse Religieuze Stichting zat, maar vooral als initiator van de stichting Oma-lief. De Islamitische gemeenschap werd er al vertegenwoordigd door andere leden van de Turkse en Marokkaanse gemeenschap. Malka vertelt Mustafa hoe wij elkaar hebben leren kennen in het comité van aanbeveling voor het Joodse Monument 'Bagage' van Ram Katzir, de koffertjes. En hoe dit monument tot stand is gekomen." Al jaren was er bij de gemeente op aangedrongen dat er een monument moest komen voor de omgebrachte Leidse Joden. Er waren al vijfentwintig monumenten voor oorlogsslachtoffers, maar nog niets voor de Leidse Joden. Tot het comité door de gemeente in het leven geroepen was. Er heeft wel een blauw glazen herdenkingsmonument van Jan Wolkers op de Garenmarkt gestaan. Zonder overleg met de buurt en op een onhandige plek. Het werd al gauw een hangplek voor zwervers, maar het was ook een onhandig monument met een binnenruimte waarin je onzichtbaar was voor voorbijgangers. Al gauw kreeg het de helaas toepasselijke bijnaam 'urinoir'. Dronken passanten gooiden stenen door het glas. Gelukkig ging het met het monument 'Bagage' anders. De wijk is van te voren goed op de hoogte gehouden en de koffers zijn nu opgenomen in stadswandelingen, georganiseerd door het VVV."

Rondleidingen in de synagoge

Malka vertelt dat ze in 1979 iemand ontmoette die als antikraak in het Joodse studentenhuis naast de synagoge woonde. "Zij deed rondleidingen in de synagoge. Van haar heb ik 'het vak' geleerd. Eerst kwamen er alleen mensen via kerken, maar dat is langzaamaan uitgebreid naar scholen. Het zijn vaak docenten godsdienstonderwijs van openbare scholen die bezoeken aan kerken, moskeeën en dus ook de synagoge regelen voor hun leerlingen. Ik trek de ondergrens bij groep zeven en acht. De synagoge is een monument, heropgebouwd na de kruitramp. Ik wilde kinderen kennis laten maken met de binnenkant, ook figuurlijk." Malka zat ook in het Beraad Herdenking Jodenvervolging. "Het Beraad is ontstaan in de Laurenskerk in Rotterdam uit schuldgevoel. Er neemt een groot aantal Christelijke kerken aan deel. Ieder jaar wordt er een voordracht gehouden, steeds in een andere kerk.

Mustafa's jeugd

Mustafa komt uit een gezin met twee broers en vier zussen. Hij vertelt dat zijn vader als één van de eerste gastarbeiders uit Turkije in 1963 naar Nederland is gekomen." Mijn vader werkte bij de spoorwegen als brugwachter. Die bruggen werden toen nog handmatig bediend". Na tien jaar wilde hij gezinshereniging. "We kwamen te wonen in Leiden, in de Oude Mors. We kwamen uit een stad in Zuid-Oost Turkije ter hoogte van Cyprus, Adana. Ik heb er nog steeds familie wonen. Ik ging hier meteen naar de kleuterschool." "Was het moeilijk om Nederlands te leren?" "Als kind leer je het spelenderwijs, ik speelde met andere kinderen, het was gewoon hartstikke makkelijk. In de eerste maand zat ik al bij Nederlandse mensen thuis, ik was meteen uitgenodigd, het was een van hun eerste contacten met buitenlandse mensen, ze vonden het schitterend. Dat waren leuke tijden. Omdat er nog niet veel buitenlanders waren, kenden wij elkaar allemaal en hielpen we elkaar." "Waren er toen moskeeën waar jullie naar toe konden?" "Nee die waren er toen nog niet. De belangrijke gebeden deden we toen nog in een gymzaal. De eerste moskee voor Leiden was in Leiderdorp. Dat heette voor mij 'het kleine huisje'. De eerste moskee in de jaren '80 in Leiden was op de Hooigracht. Ik heb van mijn moeder met de paplepel ingegoten gekregen: 'Zoon, ieder is geschapen door een en dezelfde schepper. Zelfs degene die hem ontkent is geschapen door dezelfde schepper. Dus die is net zoveel waard als jij, ook al is hij een atheïst. Ieder is evenveel waard, ieder is mens'. Mijn moeder is een wijze vrouw, al heeft ze nooit leren schrijven. Niet de taal der tongen is belangrijk, maar de taal van het hart. Zij is voor mij het voorbeeld als het gaat over omgaan met anderen."

Stichting Oma-lief

Haar voorbeeld heeft Mustafa Kus in de praktijk gebracht. "Maar ik zag ook dat zich een negatieve spiraal begon te ontwikkelen, toen de politiek steeds meer naar rechts en zelfs naar extreem rechts begon te verschuiven. Toen is dat contact met Nederlanders kapot gegaan. En toen ben ik me af gaan vragen hoe ik dit kon repareren. Ik vroeg me af wat ik zou kunnen doen vanuit menslievendheid: hoe anderen die anders zijn te omarmen. Het moest heel simpel zijn, en laagdrempelig." Mustafa vervolgt: "Ook de Turkse Islamitische gemeenschap was al langere tijd aan het denken hoe wij iets konden betekenen voor de Nederlandse samenleving. Ik zag dat er veel eenzame ouderen waren. Toen kwam ik op het idee om die te koppelen aan moslimjongeren. Ik vroeg aan een groep jongeren van de Stichting Fatih wat zij ervan vonden. Een hartstikke goed idee! Ze wilden er graag aan meedoen. Dat werd het project Oma-lief. Ik ben in 2012 begonnen aan het voorwerk. Op 3 mei 2014 werd het officiële startsein gegeven. Het project heeft tot doel oud en jong uit verschillende culturen bij elkaar te brengen. De jongeren adopteren een oudere, die ze wekelijks opzoeken. Het is een succes geworden; het is zo mooi om de blijde gezichten te zien van die ouderen als ze de jongeren op bezoek krijgen. Het project is ook in andere steden nagevolgd."

Het project Oma-lief, foto uit een video van Gerthe Lamers met Merve, Mustafa en oma Roos

Compassieprijs en uitblinkerslunch
In 2015 is aan Mustafa Kus en zijn team voor dit project de compassieprijs toegekend. Dat is niet onopgemerkt gebleven. Koning Willem Alexander en koningin Maxima organiseren jaarlijks een lunch met uitblinkers uit alle geledingen van de maatschappij op sociaal maatschappelijke gebied, sport, cultuur, wetenschap, en kunst. Nu was die eer te beurt gevallen aan Mustafa voor zijn project Oma-lief. Als kroon op zijn werk werd Mustafa uitgenodigd voor de uitblinkerslunch op 4 december 2015 op paleis Noordeinde. "Het voelde voor mij als de dag dat ik als volwaardig lid van het Nederlandse volk werd geaccepteerd."

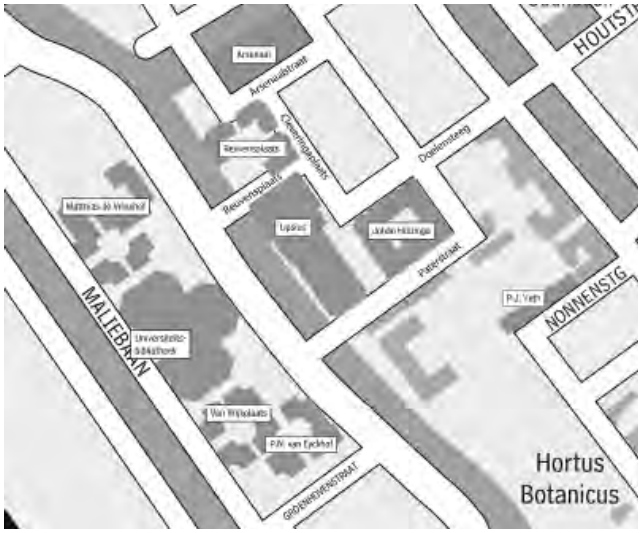
Warme soep uit een warm hart
Malka vertelt dat ze hem vorig jaar op tweede kerstdag heeft geholpen met een ander project: het uitdelen van soep op het Stationsplein vanuit een soepauto. Het was een winderige koude dag. Mustafa maakt duidelijk wat zijn bedoeling was: "Ik wilde tijdens het feest van de Christenen ook als niet-christen iets betekenen. Ik wilde voorbijgangers prettige dagen toewensen met iets warms en troostends." "Ging het nou om de soep? Wat we uiteindelijk hadden uitgedeeld was 65 liter water en 32 kilo aan soepproducten. Dus totaal rond de 100 liter soep. Was dit nu waar we mensen gelukkig mee maakten? Nee, we deelden menslievendheid uit. Mensen gaven aan dat dit nu het echte kerstgevoel had gecreëerd. Ik werd er emotioneel van.... En mijn echtgenote is ruim 15 uur bezig geweest met het maken van de soep."

Tenslotte
"Als iedereen zo was als Mustafa, dan zouden er veel minder conflicten zijn in de wereld." zegt Malka. Ik denk dat dat voor beiden geldt.
Rest me nog om te zeggen dat ik in de afgelopen jaren veel boeiende mensen heb mogen interviewen voor onze wijkkrant. Het heeft mijn leven verrijkt. Mijn dank daarvoor! •

Projectontwikkeling

DOELENCOMPLEX *door Aart Martin de Jong & Jan Pieters*

Wat staat er op het spel?
De universiteit heeft grootse plannen met de faculteit der Geesteswetenschappen. Er zou een heel nieuwe 'campus' moeten verrijzen op de plaats waar nu het Lipsius en andere gebouwen staan. De universiteit heeft meerdere ideeën op papier gezet, die alle voldoen aan een Nota van Uitgangspunten die door de gemeenteraad is aangenomen. De voorkeur van de universiteit gaat uit naar de variant waarin voor de bestaande 58 sociale woningen geen plaats is. De gemeenteraad heeft uitdrukkelijk vastgesteld dat ook andere varianten nader moeten worden bekeken, dus ook die waarbij de woningen blijven staan. Ondertussen zijn de bewoners in onderhandeling met de woningbouwvereniging De Sleutels. Zij zijn voor het overgrote deel tegen de sloop van hun woningen.

Het huidige complex met middenin het huizenblok, illustratie Universiteit Leiden

Bewoners
Voor de bewoners is dit een ellendige tijd. De onzekerheid is groot, en zij zijn voor het overgrote deel erg gehecht aan hun woning en ook de plaats. Maar zij hebben een machtsmiddel. Minstens 70 % van hen moet met de sloop instemmen, anders gaat die niet door en is de voorkeursvariant van de universiteit van de baan. De Sleutels moet de bewoners dus een vervangende herhuisvesting voorstellen waar 70% of meer mee instemt. Dat kan De Sleutels alleen als de universiteit en de gemeente daarin meewerken, bijvoorbeeld door grondruil. Deze onderhandelingen zijn direct tussen de bewoners en De Sleutels. De wijkvereniging houdt zich daar buiten.

Klankbordgroep
Vlak voor de zomer is een Klankbordgroep gestart met vele deelnemers. De belangrijkste functie van de klankbordgroep is tot dusverre dat zij vragen stelt. Als je mensen hun huis uit jaagt, moet je immers een heel goed verhaal hebben. Daar moet noodzaak uit blijken. "Mooier" of "beter" vanuit één gezichtspunt is niet genoeg. De universiteit maakt intussen veel werk van het beantwoorden van die vragen en de sfeer in de klankbordgroep is erg open; een verademing vergeleken met een jaar geleden. Dit hangt ook samen met de onafhankelijke procesbegeleider, die mede op ons voorstel door de gemeente is aangesteld. Op ons aandringen is ook een onafhankelijke stedenbouwkundige aangeschoven (onze wijkgenoot Frank Mulder), die een derde variant heeft voorgesteld. Voor een goed begrip: Frank Mulder zit er niet namens ons. Hij spreekt alleen namens zichzelf.
De wijkvereniging heeft zich van meet af aan op het standpunt gesteld dat het stedenbouwkundig de voorkeur verdient als het nieuwe universiteitscomplex 'open staat' naar de stad toe en geen gesloten bastion wordt. Dat was indertijd ook een zwaarwegend argument om op het Doelencomplex woningen te combineren met universiteitsgebouwen. Voorstellen die die openheid garanderen hebben wat ons betreft een streep voor. De variant van Frank Mulder, waarbij een groot deel van de woningen behouden zou kunnen blijven, scoort op dit punt beter dan de voorkeursvariant van de universiteit.

Zo langzamerhand wordt wel ongeveer duidelijk waar de keuzes liggen. Die zullen in het rapport van de klankborgroep een plaats krijgen.

Gemeenteraad
Dat rapport speelt dan later een rol bij de besluitvorming in de gemeenteraad. Uiteindelijk moet die immers beslissen. De komende vergadering van de klankbordgroep staat onder meer de rol van de gemeente op de agenda. Wij zijn erg benieuwd naar de opvattingen van de nieuwe wethouder Paul Dirkse. In onze optiek moet de gemeente een 'navoelbare' afweging maken en daarbij ook bereid zijn om zelf eventuele concessie te doen als die de verenigbaarheid van de wensen van de universiteit en de bewoners ten goede zou komen. En laten we hopen dat de gemeenteraadsleden zich daarbij realiseren wat het betekent als je gedwongen wordt te verhuizen. •

Bestuur

BESTEMMINGSPLAN BINNENSTAD *door Jan Pieters*

Vanaf 17 oktober 2017 is het bestaande bestemmingsplan voor ons deel van de binnenstad niet meer geldig. En dat zou de gemeente veel geld kunnen gaan kosten. Er is dus een nieuw bestemmingsplan nodig en dat heeft haast. De gemeente informeert de wijkverenigingen van het stadsdeel Midden--waarbij ook onze wijkvereniging hoort--vanaf het allereerste begin over de voorbereiding van het nieuwe bestemmingplan. Van ons wordt natuurlijk verwacht dat we punten aandragen waar aandacht aan besteed moet worden. Die betreffen onder meer de vrijstellingsbepalingen, verkamering, fietsenoverlast, ontwikkelingen in de detailhandel, horeca en vervoer (bevoorrading) en groen.

Doelencomplex
Het uitgangspunt is dat de bestaande situatie in het nieuwe bestemmingplan wordt opgenomen. Dat geldt niet alleen de nu aanwezige functie in een pand, maar ook om functies die al eerder zijn toegestaan, op basis van het voorgaande bestemmingsplan of nieuw beleid. Ontwikkelingen zoals de Humanitiës Campus worden alleen meegenomen in het nieuwe bestemmingsplan indien voor 1 april 2017 (voor het vaststellen van het ontwerp bestemmingsplan) definitieve besluitvorming over de ontwikkeling heeft plaatsgevonden en er een definitief ontwerp is. Als voor deze datum nog geen beslissing genomen is om de woningen op het Doeleneiland te slopen, dan blijft dat deel van het Doeleneiland de bestemming 'wonen' houden. Die bestemming kan pas veranderd worden op het moment dat de bewoners en de woningbouwvereniging De Sleutels zouden besluiten dat de woningen gesloopt worden. Zoals bekend moet dan 70 % van de bewoners instemmen met de sloop. Ook dan kan het zijn dat de woonbestemming blijft bestaan, als besloten zou zijn om op die plek nieuwe woningen te bouwen. De ontwikkeling wordt dan met een andere procedure mogelijk gemaakt.

Het campusmodel op het Doelencomplex na 2026 (zonder woningbouw), illustratie Universiteit Leiden

Blijft de woonfunctie voldoende overeind?
Bepalend voor het nieuwe bestemmingsplan zijn de bestaande, goedgekeurde beleidsstukken met betrekking tot de binnenstad. Denk vooral aan de structuurvisie Verder met de Binnenstad, de Detailhandelsvisie (winkelvoorzieningen), en de Horecavisie. Dat zijn wel allemaal plannen die vooral geschreven zijn om de economie van de binnenstad te stimuleren, terwijl wij ons toch vooral sterk willen maken voor een goed woonklimaat. En dat wordt niet gediend met een te grote en eenzijdige nadruk op de economie. Het is een kwestie van 'maat houden'. Zo volgt uit de structuurvisie en de detailhandelsvisie dat op sommige plaatsen woningen zijn aangeduid als 'kernwinkelgebied' waar woningen op de begane grond in beginsel niet zijn toegestaan. Erg onverstandig. Immers de winkeloppervlakte die we in Leiden nodig hebben zal vermoedelijk nog wat krimpen, terwijl we juist aan woningen voor de leeftijdsgroep tussen jong en oud veel behoefte aan woningen hebben. Laten we hopen dat op dit punt afgeweken wordt van de bestaande plannen. Dat kan als daartoe maar tijdig besloten wordt.

Verkamering
Een aandachtspunt is of het noodzakelijk is dat binnen het bestemmingplan een dam opgeworpen wordt tegen verkamering, of dat dit binnen de beschrijving van de woonfunctie sowieso mogelijk blijft. Wenselijk is zo'n dam wel. Dat zullen wij zeker bepleiten. Maar wil het zijn weerslag krijgen in het bestemmingsplan, dan zal de gemeenteraad dit eerst moeten besluiten. Helaas wordt op dit moment bij verkamering alleen gedacht aan het beperken van hinder, terwijl er veel meer aan vastzit. Als de bevolkingssamenstelling verandert, verandert bijvoorbeeld ook de thuismarkt van de detaillisten en de horecaondernemingen, en verandert de sfeer in de stad. Dat kan verstrekkende gevolgen hebben.

Tekort aan fietsparkeerplaatsen
Met verkamering hangt ook de fietsenoverlast samen. Het zou mooi zijn als in het bestemmingplan verplichtingen

opgenomen zouden worden voor het maken van inpandige fietsenbergingen. Dat is dringend noodzakelijk. Wij zullen daar zeker op aan blijven dringen. Bij nieuwe vestigingen en ingrijpen verbouwingen is het een kwestie van 'willen'. De gemeente maakt zich niet populair bij de eigenaren van panden met zo'n verplichting. Maar wat het zwaarste is moet het zwaarste wegen. De fietsenoverlast, vooral in de binnenstad, heeft een heel nadelige invloed op het verblijfsklimaat. Niet voor niets willen ook de winkeliers dat er wat gebeurt. Erger nog, momenteel verdringt de fiets het autoverkeer in de binnenstad. Dat levert veel ruimtewinst op. Als die (gunstige) trend gekeerd wordt door een tekort aan fietsparkeerplaatsen, dan is de bereikbaarheid van de binnenstad helemaal zoek. Autominnaars, laten we onze knopen tellen; steun de fiets!

Evenementen

Ook voor evenementen geldt dat de status quo in oktober 2017 in het nieuwe bestemmingplan wordt vastgelegd. Plaatsen die dan 'evenemententerrein' zijn op grond van het evenementenbeleid, worden overgenomen in het nieuwe bestemmingsplan. De aantallen evenementen en geluidbelasting worden vanuit de Evenementennota overgenomen in het bestemmingplan. De huidige Evenementennota loopt in 2018 af. Er komt dan hoogstwaarschijnlijk een nieuwe, mogelijk met ander bepalingen. Dat kan. Ook als het oude beleid in het nieuwe bestemmingplan is neergelegd, dan nog moeten de evenementen voldoen aan de eisen die in het nieuwe evenementenbeleid zijn vastgelegd. Voor evenementen is namelijk ook een evenementenvergunning op grond van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) nodig. Bij een aanvraag voor een evenementenvergunning wordt altijd getoetst of het evenement ook past binnen het meest recent vastgestelde evenementenbeleid.

Overblijfselen evenement Rrollend Leiden, foto buurtbewoner

Planning

In januari 2017 zou een eerste concept van het voorontwerp klaar moeten zijn. Het zou dan vanaf eind maart aan inspraak onderworpen kunnen worden. In mei volgt het ontwerp. Dat zou vanaf begin juni gedurende zes weken ter inzage kunnen liggen voor het indienen van zienswijzen. Daarna wordt het door de gemeenteraad vastgesteld. Het zou dan voor 17 oktober in werking kunnen treden. •

Bloem & Lifestyle

Nieuwenburg Bloem & Lifestyle is een gezellige en eigentijdse bloemenwinkel met een grote collectie vazen, sierpotten en ter-raspotten.

Laat je inspireren in een winkel vol met exclusieve artikelen van o.a. Braxton interiors, PTMD, Brass & Boom, Apple tree, Bob, Yankee Candle, Silka Zijden bloemen en Veipdesign grote collectie terras & me-diterrane kuipplanten. De trends van de internationale beurzen zijn altijd snel bij Nieuwenburg Bloem & Lifestyle te vinden. We adviseren u graag voor het inrichten van uw huis of terras!

- Workshops
- Bloemen bezorgen
- Bruidsboeket
- Rouwarrangement

Nieuwenburg
Bloem & Lifestyle
Doezastraat 18
2311 HB Leiden
T: (071) 512 73 98
(071) 512 08 29 (bestellen)
I: www.nieuwenburg.nl

steun het Leids Carillon Genootschap

Er zit muziek in de lucht...

Steun het Leids Carillon Genootschap voor maar € 20,- per jaar.
leidscarillongenootschap@gmail.com
www.leidscarillongenootschap.nl

The Painting Lady
Lijstenmakerij
www.thepaintinglady.nl
Onze openingstijden zijn:
donderdag t/m zaterdag
van 10.00 tot 17.00 uur
Schoolstraat 25
2242 KE Wassenaar
Tel. (070) 511 14 37
Korevaarstraat 51
2311 JT Leiden
Tel. (071)512 16 13

Copy Copy Leiden
VOOR AL UW PRINTWERK
KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP
WWW.COPYCOPYLEIDEN.NL

WIST JE DAT...
COPY COPY
MOOI, SNEL EN VOORDELIG
UW KLEDING BEDRUKT?
SHIRTPRINT.NL

Bestuur

GELUIDSBELEVING *door Jan Pieters*

Toen

Vroeger was het ook niet stil in de stad. Steden zijn nooit stil geweest. Een smederij, rollende vaten over de keien, ratelende karrewielen. De Romeinen komt de eer toe de eerste milieuverordeningen te hebben gemaakt. Na tien uur 's avonds mochten er geen wagens en karren meer door de straten. En dan was er nog het geluid van de kroegen--en niet te vergeten--burengerucht. Nee, voor je rust ging je ook vroeger niet in de stad wonen. Toch is de situatie veranderd, heel ingrijpend zelfs. Belangrijke oorzaak: de elektronica. Speelden de Beatles en de Rolling Stones hun publiek hun muziek nog voor met geluidversterkers van enige tientallen Watts, nu is het geweld veel groter. En er is nog meer bijgekomen. Belangrijker nog: veel van het geluid van bands heeft zich verplaatst van in de kroeg naar buiten, naar de straten en pleinen. Je gaat niet meer naar de muziek toe maar de muziek komt naar jou, of je het horen wil of niet. Er kwamen ook Evenementen bij 'met een luidruchtig karakter', zoals dat heette. Dat waren evenementen met versterkte muziek. Deze evenementen dringen zich tot in je huis aan te op, ook als je er niet van gediend bent. Ook verkeerslawaai is vergeleken met vroeger toegenomen, om daarna gelukkig weer af te nemen. Gebleven is het burengerucht. Dat is inmiddels de grootste oorzaak van geluidhinder.

Vrachtvervoer begin 20e eeuw, collectie ELO

En nu

Geluidsnormen voor evenementen Deze Romeinse verordening heeft tegenwoordig heel wat opvolgers. Om er enkele te noemen: geluidsnormen voor verkeers- en vliegtuiglawaai, bouwvoorschriften tegen burengerucht, regels en normen voor evenementen (keurig opgeschreven in de Leidse Evenementennota 2013-2018). En recentelijk voor Leiden: een akoestisch kader voor terrassenlawaai. Maar met een aantal van die geluidsnormen is wat vreemds aan de hand. Ze staan heel ver af van wat vanuit de gezondheidsoptiek wenselijk is. Neem de geluidsnormen voor evenementen met een luidruchtig karakter. De Inspectie Milieuhygiëne Limburg heeft in 1996 een geluidsnorm ontwikkeld voor evenementen. Een evenement mag niet zoveel geluid maken dat mensen binnenshuis zich alleen met stemverheffing verstaanbaar kunnen maken. Daarboven spreekt de Inspectie van onduldbare hinder. Da's niet niks! Als je rekening houdt met de geluiddemping van een gevel (aangenomen werd 20 – 25 dB(A), wat in de Leidse binnenstad niet wordt gehaald), dan kan je uitrekenen hoeveel decibellen er op die gevel mogen staan. De inspectie kwam uit op 70 à 75 decibel (dB(A)) voor de dag (van 7 tot 23 uur) en de avond, en 65 à 70 dB(A) voor na 23 uur 's avonds. Het probleem is dat een beetje evenement veel meer geluid voortbrengt. Gemeenten zaten toen met het probleem hoeveel 'onduldbare hinder' mag je binnenstadbewoners aandoen bij een evenement? Volgens de Evenementennota kunnen er evenementen georganiseerd worden in categorie 1, 2A, 2B en 3. Voor 2B geldt dat het geluid op de gevel 85 dB(A) mag zijn; voor categorie 3 (Armin van Buuren op Koningsdag en de 3 Oktoberviering) 90 (dB(A). Dat wijkt wel erg ver af van de norm van de Milieu-inspectie.

3 Oktoberviering begin 20e eeuw, collectie ELO

De hoge Leidse geluidsbelasting

Veel gemeenten hebben vergelijkbare normeringsstelsels, maar niet alle gaan zo hoog als de Leidse. Eigenlijk is dat vreemd, want Leiden is de dichtst bevolkte stad van Nederland, en een feestje in Leiden betekent dat meteen meer mensen in de herrie zitten dan doorgaans in een andere stad. De vraag wat 'onduldbaar' is blijft de wet- en regelgever bezig houden. Op 5 december 2014 oordeelde de Rechtbank in Overijssel in hoger beroep, dat de gemeente Zwolle niet kon aangeven wie de deskundigen dan wel zijn die oordelen dat een geluidniveau van 85 dB(A) op de gevel een redelijke norm is. Deze Rechtbank oordeelde zelf dat dit geluidniveau onduldbare hinder oplevert.

Geluidsnormen voor terrassen

Een vergelijkbaar probleem wordt gevormd door terrassen. Voor terrassenlawaai geldt geen landelijk beleid, wat wel het geval is voor industrielawaai. De reden is dat ook daar het vanuit gezondheid en milieu wenselijke maximale geluidniveau zo laag is dat er dan bijna geen terrassen kunnen bestaan. En die willen we wel hebben, vooral op een warme zomeravond--en dan liefst tot 2 uur 's nachts. Het rijk laat die hete aardappel graag over aan de gemeenten. Leiden speelt een pioniersrolrol in het scheppen van enige duidelijkheid. De Nota Toetsingskader Stemgeluid van Horecaterrassen, op instigatie van onze burgemeester opgesteld, is voorgedragen voor de Gouden Decibel, een prijs van de Stichting Innonoise en de Stichting Geluidhinder. (Jammer, maar de Gouden Decibel 2016 hebben we niet gewonnen).

Het grootste probleem van terrassenlawaai is de geluidbelasting na 23 uur, wanneer de mensen gaan slapen. Bij een geringe geluidbelasting tijdens de slaap ondervinden veel mensen al slaapverstoring. Je zou kunnen zeggen: "dat merken we dan wel". Mensen kunnen en zullen immers klagen, en van klachten over terrassen is nauwelijks of geen sprake. Toch is het een reëel probleem. Een slaapverstoring kan zo kort duren dat de slaapgestoorde daar de volgende morgen helemaal geen weet meer van heeft. En dan komt er dus ook geen klacht. Deze onbewuste ontwaakreacties

kunnen al optreden bij een geluidniveau dat maar liefst 5dB(A) lager ligt dan het niveau waar men wakker van wordt. Bij die onbewuste ontwaakreacties worden alle ongemakken van die dag toegeschreven aan die echtgenot(e), dat vervelende kind, die leraar, of die roekeloze medeweggebruiker in plaats van aan de echte oorzaak: de slaapverstoring. Voor een enkele keer is dat niet erg, maar dat verandert als die geluidoverlast heel vaak optreedt. Dan kan het zelfs leiden tot chronische slapeloosheid. De normen die op grond van de kans op slaapverstoring zijn ontwikkeld door de Wereldgezondheidsraad, zijn veel strenger dan die, die in de Leidse nota over heet stemgeluid worden voorschreven.

De Evenementennota 2013- 2018
Momenteel geldt voor *Leiden de Evenementennota 2013-2018*. Deze nota heeft tot een grote verbetering geleid van de situatie in onze wijk. Er is een betere spreiding van de evenementen er zijn duidelijke afspraken, en er is voor en na een evenement overleg tussen de evenementencoördinator, Martin Braam en betrokkenen, onder wie Adri Klaassen bestuurslid van PAL. De nota zal moeten worden opgevolgd voor de periode na 2018.

Meer aandacht voor geluidbeleving
Meer dan vroeger begrijpen we dat de ene decibel de andere niet is. Als er vooraf overleg is met omwonenden, als ze weten waar het voor is en dat 'sympathiek' vinden, en weten dat de organisator zijn best doet om de overlast te beperken dan ervaren mensen minder hinder. Het soort geluid maakt ook uit. Een hoofs menuet levert minder stress op dan hetzelfde aantal decibellen house muziek. Dit laatste is een potentieel aangrijpingspunt voor het beleid in de toekomst.

Waar willen we naartoe?
Dit vooropgesteld: We willen in een levendige stad wonen en daar horen evenementen bij. Die geven overlast, maar het moet wel verenigbaar blijven met een goed woonklimaat. De bewoners zijn het kapitaal van de stad. Ze zijn ook de thuismarkt voor de meeste Leidse bedrijven. Als die thuismarkt krimpt of van samenstelling verandert, dan verandert er heel veel in de stad. Geluidhinder zal blijven in de binnenstad. Maar we moeten de kerk wel in het midden laten. Dan is het belangrijk dat harder geluid niet meteen een leuker feest oplevert. Soms blijven mensen juist weg als het te hard staat. Wij zijn dan ook blij dat bij aanvragen voor nieuwe vergunningen voor 3 Oktober niet standaard categorie 3 wordt toegekend, maar dat de evenementencoördinator vraagt of categorie 2 niet ook voldoet. We zien daarom steeds meer categorie 2 verschijnen. Dat maakt 3 Oktober eerder leuker dan saaier.

Leiden Festivals
Helemaal in deze lijn werken Centrummanagement, de afdeling Duurzaamheid en het
Evenementenbureau van Leiden samen in het oprichten van Leiden Festivals. Dat wil een betere afstemming bewerkstelligen van het karakter van een evenement op het karakter van de locatie. Hun voorbeeld is Rotterdam, waar de gemeente locatieprofielen heeft opgesteld. Locatieprofielen bestaan uit de gewenste programmering, in relatie tot de fysieke eigenschappen en beheers aspecten (bijvoorbeeld veiligheid, aan- en afvoerroutes) van de locatie. Bij een bescheiden plein dat vooral ontmoetingsruimte is voor de buurt, horen een paar laagdrempelige, kleinschalige evenementen per jaar, bijvoorbeeld een fancy fair, start en finish van de avondvierdaagse, streek- en rommelmarkten, of een viering of herdenking. Een goed bereikbaar plein waar duizenden mensen op kunnen, leent zich daarentegen voor evenementen met een groot mediabereik en een groot podium. In onze wijk vind je zo'n locatie eigenlijk niet. De Garenmarkt is hooguit een grensgeval. Leiden Festivals wil de afstemming tussen evenementen en locatieprofiel door de evenementenorganisatoren bereiken op vrijwillige basis, maar wij vinden dat in ieder geval het principe in de komende *Evenementennota* moet worden vastgelegd.
Leiden Festivals wil ook op meer plaatsen geluid gaan meten. Door resonantie en interferentie kan het geluid op sommige plaatsen onverwacht hard zijn, en daar moet rekening mee gehouden worden als je probeert de hinder zoveel mogelijk te beperken.

Integraal geluidsbeleid
Waar wij als wijkvereniging naar toe willen gaat nog een stap verder. Wat wij willen is *een integraal geluidsbeleid*. Dat let niet alleen op evenementen, terrassen, verkeer (met inbegrip van laden en lossen), maar ook op geluid van passanten en rokers buiten op de stoep van het café. Het is immers de optelsom van al het geluid die de hinder en de stress bepaalt. Een eerste stap is wat ons betreft veel meer meten. Sensoren zijn niet duur meer. En als je weet wanneer, waar precies, hoeveel geluid er geproduceerd is dan kan je ook gaan bekijken wat er misschien aan gedaan kan worden. Voor een goed begrip: geluidregistratie door middel van dit soort sensoren kan niet gebruikt worden voor 'opsporing' en het uitdelen van boetes of andere sancties. Maar er zijn ook andere middelen. Uitgaansgelegenheden en studentensociëteiten slagen er steeds beter in hun publiek ervan te overtuigen dat ze 'zachtjes' moeten zijn. We zijn er nog lang niet, maar verbetering is nog mogelijk. •

Dieren in de wijk

DE UIL IN HET ST. ANNAHOF OF JOOSTENPOORT

In het Sint Annahof of Joostenpoort aan de Zegersteeg is begin oktober een dode uil gevonden. Zou het hem zijn vergaan als de uil uit dat ontroerende volksliedje over 'den uyl die op den pereboom zat'. Die viel van schik vanwege de kat boven zijn hoofd naar beneden en brak zijn poot. Hij moest het met de dood bekopen:

" 't Was daer dat hy zyn pootje brak;
men prommelde hem al in eenen zak,
van simme dondaine, van farilonla,
men prommelde hem al in eenen zak,
den uyl vivat, den uyl vivat.
•

Berichten

Rita Blankenberg-Houben (RB), Jaap Brüsewitz (JB), Adri Klaassen (AK), Jan Pieters (JP), Carla van der Poel Marjolijn Pouw (MP)

PIETERSWIJK

Breestraat-Mosterdsteeg-Botermarkt-Choorlammersteegblok
Het plan van de Oudendal Groep voor dit verwaarloosde blok is in oktober voor de tweede keer voorgelegd aan de Welstands- en Monumentencommissie. Afgezien van een paar ondergeschikte punten van kritiek is het plan goedgekeurd, de aanvraag voor de omgevingsvergunning loopt. Naar verwachting zal deze niet voor februari verleend worden. De tussenliggende periode wordt benut voor gesprekken met mogelijke aannemers en de voorbereiding van de bouw. De startdatum is nog niet bekend. Op 13 december is het plan door de Oudendal groep en de architect met de buurt besproken. Het plan is te vinden op de website van Architectenbureau Mulder Van Tussenbroek. (MP)

Papengracht De ondergrondse containers hebben de meeuwen grotendeels verdreven, maar er zijn volhouders. Als de containers vol zijn of kapot, of mensen hun vuilnis ernaast zetten, dan is er nog genoeg eten te vinden. Bij een volle container kan je best naar een andere lopen, maar wie doet dat? Vaker legen kan ook. Dan kan je de gemeente bellen (14 071) en vragen om dat te doen. Ze komen doorgaans dezelfde dag. Doe zelf ook eens wat en ruim de rommel op. (CvdP)

Ketelboetersteeg | Langebrug Bomen De vervanging van de vorig jaar mei gekapte (zieke?) markante boom op de hoek van de Ketelboetersteeg en Langebrug is lang niet zeker. Het hangt af van ondergrondse kabels en dergelijke. Op de opmerking dat die boom er al jaren stond, gaf de gemeente te kennen dat een nieuwe boom plaatsen toch wat anders is. Je zou dan een dieper gat dan het oorspronkelijke moeten graven, met als gevolg dat je met de leidingen in de knel komt. De omgezaagde bomen voor de hoofdingang van het nieuwe DUWO-complex worden wel vervangen; de 'boomgaten' zitten er al. Onbekend is of de oorspronkelijke bomensoort terugkomt. Dat hangt ook af van het Bomenfonds (is er genoeg geld enz.). Waarschijnlijk worden het twee valse Christusdoorns. Laten we er maar niet van uitgaan dat er sneue twijgjes worden geplant. (AK)

Langebrug | Sluipverkeer De gemeente nodigde de bewoners van de Pieterswijk uit voor een inloopavond eind november, met informatie over het verkeersbesluit om de rijrichting van de Langebrug om te draaien. Die maatregel moet sluipverkeer door de buurt tegengaan. In de Nieuwsbrief van december vindt u informatie over het verloop van de inloopavond. (JB/AK)

Rapenburg 48 | Pieterskerkhof 4a De gemeente heeft een (ontwerp)bestemmingsplan opgesteld voor de panden Pieterskerkhof 4a en Rapenburg 48. In dat plan is tot genoegen van de buurt opgenomen dat uitbreiding van het bouwvolume of vestiging van een hotel in de panden niet wordt goedgekeurd. Een groot bezwaar voor de buurt bleef echter dat er in Pieterskerkhof 4a nog steeds een grand café en/of restaurant mocht komen met een terras op het plein. Bewoners maakten massaal bezwaar en legden hun zienswijzen aan de gemeente voor. De wethouder besprak de bezwaren met een afvaardiging van de buurt, de wijkvereniging en de Historische Vereniging Oud Leiden. Hij liet zich overtuigen en gaf aan dat hij met het bezwaar rekening zou houden. Dit heeft er tot opluchting van de buurt toe geleid dat het college van B&W heeft besloten om de horecabestemming te schrappen. De raad heeft daar onlangs mee ingestemd. De panden zullen geveild worden. (RH)

ACADEMIEWIJK

Rembrandtbrug Zoals bekend stimuleert de gemeente het gebruik van historische kleuren voor het schilderen van panden in de binnenstad. Het werkveld is onlangs uitgebreid met bruggen. Bij onderhoudswerk wil de gemeente ook deze in historische kleuren schilderen. Voor de Rembrandtbrug bij de Weddesteeg zou het Engels rood en zwart moeten worden. Buurtbewoners zijn gehecht aan de huidige, lichte kleuren en verzochten de dienst Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO) om de kleurstelling niet te veranderen. De gemeente is met de bewoners gaan praten, de opknapbeurt is vooralsnog uitgesteld. (MP)

LEVENDAAL-WEST

Garenmarkt parkeerterrein Vooruitlopend op de bouw van de ondergrondse parkeergarage hebben buurtbewoners een werkgroep gevormd, die zich om de inrichting van het plein na voltooiing van de garage bekommert. De groep roept wijkbewoners op met hun ideeën te komen. Zie onze website (www.pieterswijk.nl) en deze *Hart van de Stadkrant.* (MP)

Jan van Houtbrug | Herstructurering centrumroute Het werk aan de centrumroute is in volle gang, net als het herstel van de Jan van Houtburg. Gemotoriseerd verkeer wordt omgeleid via een 'grote rotonde', die in stand blijft tot de brug in april 2017 klaar is. Fietsers en voetgangers kunnen de stad in en uit via de beide noodbruggen over de singel en verkeersregelaars zijn ingezet om ongelukken te voorkomen. Soms lukt dat ternauwernood. De aannemer houdt wekelijks van 09.00 tot 10.00 uur inloopspreekuur in de KWS-bouwkeet op de Garenmarkt. De gemeente houdt de buurt via een nieuwsbrief van de vorderingen op de hoogte. (MP)

Korevaarstraat | Garenmarkt parkeerterrein Vanwege de bouw van de parkeergarage worden tijdelijk drie bomen op de Garenmarkt verplaatst. De boom die het dichtst bij de kruising met het Steenschuur staat komt enkele meters verderop te staan, op de plaats van een dode boom. De twee bomen in het verlengde krijgen elders in de stad een plek. Als het werk klaar is komen er nieuwe bomen.
Dat er zoveel fietsen en scooters tussen de bomen op de Korevaarstraat worden gestald was niet de bedoeling. Dat geldt ook voor de toegewezen maar niet gebruikte terrasruimte van Anne en Max bij Zorg en Zekerheid, hoek Gangetje/Hogewoerd en het Chinese restaurant aan de overkant. Een oplossing is er nog niet. (AK)

Jan van Houtkade en Boisotkade | Singelpark Het initiatief voor de ontwikkeling van dit deel ligt bij de Vrienden van het Singelpark. Er is nog geen helder beeld van de inrichting. Deze is ook niet eenvoudig, want de beide kades zijn het smalste deel van het park. Het talud is steil en er is weinig ruimte voor een dubbele rij bomen en wandelpad. Verder zou het zonde zijn om de oude paardenkastanjes, treurwilgen en tulpenboom die er staan te kappen, of de vlieren en andere struiken te rooien. In het voorjaar van 2017 is er mogelijk meer helderheid. Dat geldt ook voor de eventuele reconstructie van de Bourgondiëtoren. (MP)

Nieuwsteeg | Steenschuur De universiteit heeft de fietsenstalling van de Juridische Faculteit in het Kamerling Onnes gebouw aangepakt. Er is nogal wat veranderd zonder dat de buurt erin is gekend. Vooral de verlichting is akelig wit geworden. Uitgezocht wordt nog hoe het met de vergunningen is gelopen. Maar waarom heeft de universiteit de buurtbewoners niet gekend in de plannen? Is alle hoffelijkheid haar vreemd geworden? (MP)

Van der Werfpark De gemeente heeft in kaart gebracht wat het vergt om het Van der Werfpark op te knappen. De opknapbeurt is naar 2018 geschoven. Zolang de ondergrondse parkeergarage op de Beestenmarkt niet af is en de bouw van de garage op de Garenmarkt nog maar net is begonnen, is er een tekort aan plaatsen waar evenementen gehouden kunnen worden en wordt het Van der Werfpark daarvoor benut. Gelukkig gaat het alleen om kleinschalige evenementen. (AK)

BESTUUR

Fietsenstallingen Dat steeds meer mensen de fiets nemen naar de stad is mooi, maar de hoeveelheid in de binnenstad gestalde fietsen begint een plaag te worden. In stegen en smalle straten staan ze vaak rijen dik, zodat je er nauwelijks meer doorheen kan. Komen er in de

toekomst meer inpandige fietsenstallingen? Bewoners van de Hoefstraat en Garenmarkt vroegen de gemeente om ruimte te maken voor fietsbeugels. De gemeente gaat met ze bekijken of en waar het kan. (MP)

Fietsvissen en stadsjutten In het kader van NL Doet gaat Onder Water in Leiden op vrijdag 10 maart weer fietsvissen in het Rapenburg. Het stuk vanaf de Doelenbrug tot en met Catena wordt dan schoongemaakt. Verder organiseert Aaf Verkade op 8 juli met Jeugdboekhandel Silvester een tweede schoonmaakactie van onze grachten. Dan worden de Groenhazengracht en Doelengracht aangepakt. U kunt zich nu al voor de acties opgeven via de website: www.onderwaterinleiden.nl. Aaf kreeg ook het verzoek om in de Vliet--tussen Singel en Rapenburg--obstakels van de grachtenbodem te halen. Als u er bij het vissen of spelevaren last van hebt, organiseer dan met de buurt een grote voorjaarsschoonmaak. Aaf kan u daar met adviezen en haar netwerk bij helpen. (MP)

Hart van de Stadkrant Clariet Boeye is met haar redactiewerk gestopt, ze wil meer tijd hebben voor andere bezigheden. We danken haar voor al die jaren—het zijn er meer dan negen--dat ze zich voor de wijkvereniging en de Hart van de Stadkrant heeft ingezet. Ze is onvervangbaar, de overgebleven redactieleden gaan dus voorlopig als driemanschap door. Maar hulp is welkom, wie aardigheid heeft in schrijven kan zich bij de redactie melden. (MP)

Opmerkelijke samenwerking Xenia Hospice won onlangs de prestigieuze Gouden Piramide 2016, de jaarlijkse Rijksprijs voor inspirerend opdrachtgeverschap in de architectuur, stedenbouw, landschaps- architectuur, infrastructuur en ruimtelijke ordening. Xenia directeur en initiatiefneemster Jacqueline Bouts nam de prijs in ontvangst uit handen van minister Blok. Bij de ontwikkeling van het nieuwe gebouw waren architect Piet van Veen en Architectenbureau Mulder van Tussenbroek uit onze wijk betrokken. DUWO is eigenaar van het nieuwe pand. (MP)

Verkamering | Een wandeling door de Pieterswijk In oktober hebben twee bestuursleden van PAL en de voorzitter van de Wijkvereniging Transvaal een wandeling gemaakt door de Pieterswijk. Het doel was een voorlopige inventarisatie te maken van verkamerde panden, wat ook door Transvaal als groot probleem wordt ervaren, en bespreking van de mogelijke aanpak. Het bleek dat het aantal verkamerde panden bijzonder groot is. Te groot wat ons betreft. Het lijkt wel of onze wijk steeds meer een campus wordt. Funest voor onder andere de sociale cohesie en het aanzien van onze monumentale wijk.
Een probleem bij verkamering is de handhaving. Het komt vaak voor dat er gebouwd wordt zonder vergunning. Als een particulier zijn vermoedens van illegale bouw aan de gemeente meldt, ontbreekt kennelijk de mankracht om hier tijdig en adequaat tegen op te treden. Het is zelfs zo dat er vaak eerst verkamerd wordt en pas daarna-- met terugwerkende kracht--een vergunning bij de gemeente aangevraagd wordt. Deze wordt dan bijna automatisch verleend.
Transvaal maakt standaard bezwaar tegen elk verkameringsplan, ook tegen verleende vergunningen. Het moet maar een keer afgelopen zijn. Daarom is het raadzaam dat ook wij in onze wijk bij constatering van verkamering het contactformulier Melding Openbare Ruimte invullen en standaard bezwaar maken:
Zie https://www.e-inwoner.nl/prod/fr/Leiden/Melding_Openbare_Ruimte/new.
Graag uw eventuele bezwaar ook doorgeven aan PAL (info@pieterswijk.nl). PAL wil met andere wijkverenigingen samenwerken om de verkamering te inventariseren en intensiever aan te kaarten bij de gemeente en politieke partijen. Transvaal heeft in 2015 al zo'n uitgebreide inventarisatie gemaakt, wij willen dat in 2017 ook voor onze wijk doen. (JB/AK)

ONZE AMBITIE HET KOMENDE JAAR

We wonen in een prachtige wijk. Indrukwekkende straten, schilderachtige stegen, fraaie huizen, mooie winkels waar alles te koop is, gezellige kroegen. Her en der een mooie boom en een intiem parkje. En alles gebouwd voor de eeuwigheid. En dan denk je al gauw. Zo zal het altijd wel blijven. Hier woon ik fijn, hier wil ik nooit meer weg. Maar dat is nog maar de vraag. Het bestuur maakt zich zorgen over een aantal zaken. De bevolkingssamenstelling is aan het veranderen. Van bewoners in de beroepsactieve leeftijd naar steeds meer jongeren en ouderen, hoogopgeleiden blijven niet in Leiden wonen, het huizenaanbod verandert, er is sprake van een groeiende verkamering en niet alleen in de binnenstad. De woonfunctie wordt overheerst door de economische functies die de gemeente vooropstelt.

DOE MEE

Er staat veel op het spel: word lid van wijkvereniging PAL en doe mee aan de op te richten werkgroep Woonvisie. Gewoon een mailtje naar info@pieterswijk.nl met vermelding van adres en liefst ook telefoonnummer. Dan krijg je binnenkort een uitnodiging om mee te praten.

Jan Pieters en Aart Martin de Jong in gesprek met wethouder Marleen Damen, foto Sonja Wagemans

OPROEP

We willen graag ons bestuur aanvullen, het liefste met iemand uit de Academiewijk vanwege het evenwicht in de huidige bestuurssamenstelling, maar bewoners uit andere buurten zijn ook van harte welkom. Wie voelt zich geroepen? Graag bericht middels info@pieterswijk.nl

Breestraat 133
2311 CM Leiden
T. 071 512 22 13
www.lookoptiek.nl

Aan dit nummer werkten mee

Artikelen en gesprekken | Jacques van Alphen, Clariet Boeye, Henk de Bruin, Marleen Damen, Huub Frencken, Anton de Gruyl, Mustafa Kus, Barend Kraal, Jan Pieters, Carla van der Poel, José Plevier, Malka Polak, Marjolijn Pouw, Jolande de Roo, Stephan Terwiel, Jelle Verheijen, Tijmen Versluis

Berichten | Rita Blankenberg – Houben, Jaap Brüsewitz, Adri Klaassen, Jan Pieters (JP), Carla van der Poel, Marjolijn Pouw

Foto's en illustraties | Architectenbureau Mulder Van Tussenbroek, Niek Bavelaar, Eldert Frank, Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO), Arno Hartgers Sarah Hart, Internet, Bray Jonasse, Menno de Jong, Rob Overmeer, Carla van der Poel, Eric Polak, Marjolijn Pouw, Mayro Pattikawa, René van Rossum, Pjer Strolenberg

Sponsoren
M.L.C. de Geus
Gemeente Leiden
Drukkerij van der Linden
VvE Kruitschip

Adres en gegevens
Vereniging voor Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West (PAL), Postbus 11016, 2301 EA Leiden,
www.pieterswijk.nl | info@pieterswijk.nl
Kamer van Koophandel Rijnland: 40445179

Kopij voor de volgende krant graag inleveren voor 13 maart 2017 bij info@pieterswijk.nl of postbus 11016, 2301 EA Leiden, onder vermelding van kopij *Hart van de Stadskrant*.

Wijk
De Pieters- & Academiewijk en Levendaal West vormen het zuidwestelijke deel van de Leidse binnenstad. De grens loopt door het water van de Botermarkt, Vismarkt, Aalmarkt, Boommarkt, Galgewater, Witte Singel, Jan van Houtkade, en over de Korevaarstraat en het Gangetje.

BELANGRIJK TELEFOONNUMMER

Alle onderstaande diensten van gemeente Leiden zijn te bereiken op een centraal telefoonnummer. Zie ook **www.leiden.nl/14071**
Evenementenklachtenlijn
Graffitimeldlijn
Buurtbemiddeling
Horeca klachtenlijn
Milieuklachtenlijn (kantooruren)
Milieuklachtenlijn (buiten kantooruren)
Politie
Servicepunten: Bedrijven, Bouwen en wonen, Burgerzaken en belastingen, Inburgering, Parkeren, Woonomgeving, Zorg

14 071

Vereniging
De Vereniging voor Pieters- & Academie tracht de leefbaarheid van de wijk en het welzijn van de bewoners te vergroten. Het bestuur bestaat uit bewoners die maximaal 6 jaar door de leden worden gekozen. Het bestuur verantwoordt zich jaarlijks in de ledenvergadering van april en bespreekt de gang van zaken. Bewoners kunnen lid worden, anderen kunnen de vereniging steunen als donateur.

Erelid
J.J.M. Gerritsen

Bestuur
- **Jan Pieters**, voorzitter
- **Friso Postma**, penningmeester
- **Rita Blankenberg-Houben**, secretaris
- **Jaap Brüsewitz**, bestuurslid
- **Aart Martin de Jong**, bestuurslid
- **Adri Klaassen**, bestuurslid

Hart van de Stadkrant
De Hart van de Stadkrant is een uitgave van de wijkvereniging. De krant verschijnt drie tot vier maal per jaar in een oplage van 2700 en wordt huis aan huis bezorgd. De krant wordt ook verspreid onder bestuur en gemeenteraad, ambtenaren, verenigingen, instellingen, relaties en donateurs. Kopij naar de redactie sturen via **info@pieterswijk.nl** of postbus11061, 2301 EA Leiden.

Redactie
Marjolijn Pouw (eind)redactie, Clariet Boeye, Charlotte Boschma, Carla van der Poel.

Website Hans Tebra

Opmaak Sanne Dresmé • www.lokaal7a.nl
Druk www.drukkerijvanderlinden.nl, Vliet 4a-6 Leiden

Dit blad wordt met veel liefde door een team van vrijwilligers gemaakt, voor u. Het is één van de activiteiten van de Wijkvereniging **P**ieters- & **A**cademiewijk en **L**evendaal-West.

LID WORDEN OF SPONSOREN?

Dat gaat heel gemakkelijk.
Door €6,- per éénpersoonshuishouden of €7,50 voor een huishouden van meer personen over te maken op IBAN bankrekening NL47INGB0003664416 van de wijkvereniging PAL, o.v.v. lidmaatschap [of donateur]. **Hogere bedragen zijn uiteraard van harte welkom!**

Bovendien vragen wij nieuwe leden een mail te sturen naar **info@pieterswijk.nl** met uw naam en adres.

Zeer bedankt!

8e LUSTRUM

De kaart wordt u aangeboden door het bestuur van onze wijkvereniging (PAL), vanwege het achtste lustrum van de Hart van de Stadkrant, die voor het eerst in 1976 uitkwam.

Door Carla van der Poel | De kaart aan de binnenzijde is afkomstig uit het bekende driedelige werk over Leiden: F. van Mieris. Beschrijving der Stadt Leyden, Leyden, 1762-1784. De ontwerper liet zich hierbij sterk inspireren door oudere kaarten, met name door de kaart van Christiaan Hagen (1670/1675). De kleuring van deze kaart is bedoeld om de kwartieren van de schutterij aan te geven. Dit blijkt uit een (hier niet afgebeelde) aantekening in de marge. Daarnaast zijn er door deze specifieke kleuring andere thema's uitgedrukt, zoals een indeling in stadswijken en zelfs een verdeling in kerkelijke wijken met bijbehorende predikanten.

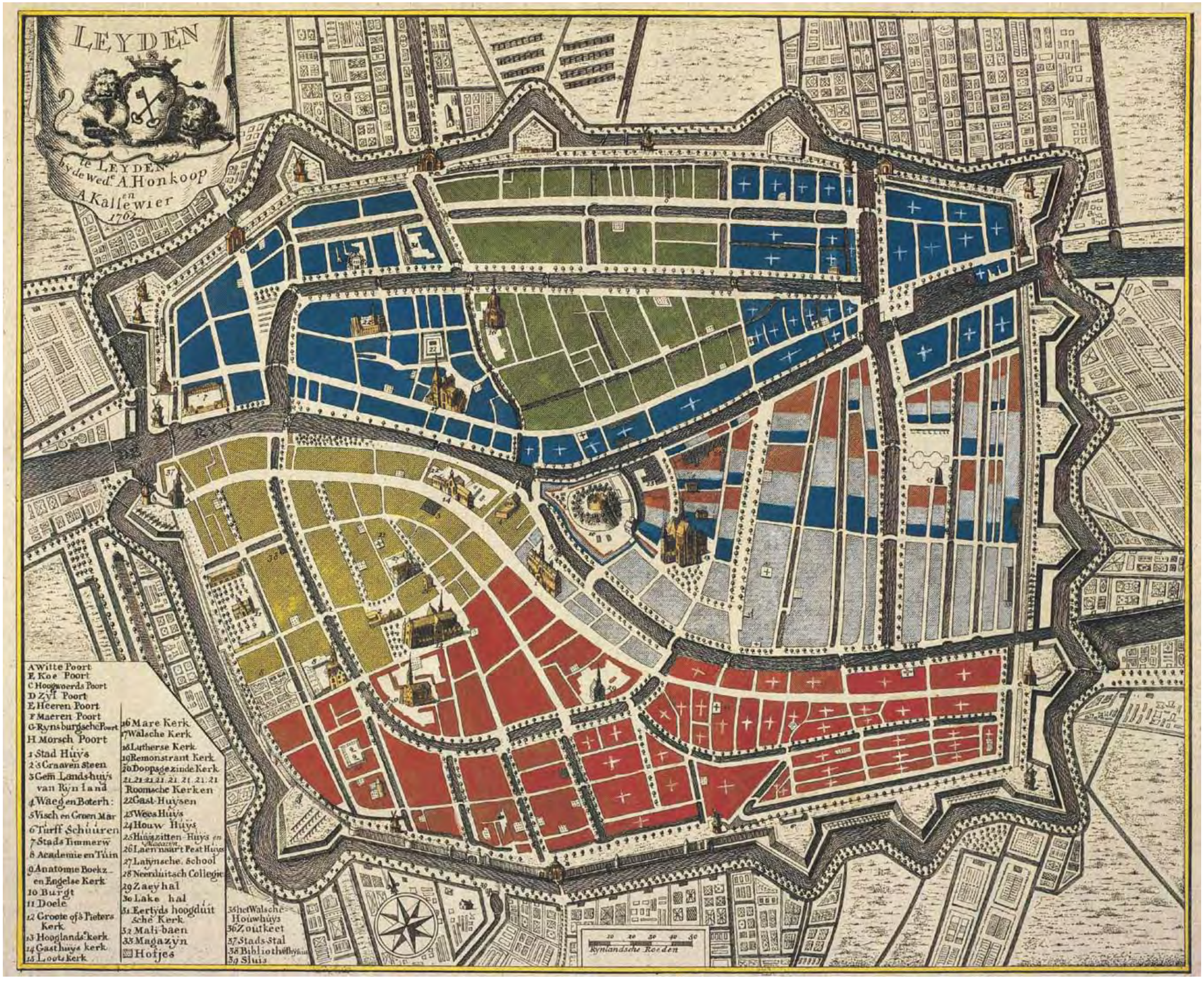
Het behoorde tot de taak der schutterij de rust en orde in de stad van zonsondergang tot zonsopgang te bewaken. Om die reden noemt met het ook wel de nachtwacht. Men rekruteerde de onbezoldigde schutters via dienstplicht uit de mannen tussen achttien en 60 jaar. Deze plicht kon men ook afkopen of het was mogelijk bij het vervullen van een maatschappelijke functie vrijstelling te krijgen. Overdag werd dit werk gedaan door de binnenwacht, een compagnie stadssoldaten, die ervoor betaald kreeg.

Ieder kwartier had zijn eigen vaandels. De schutterij bestond in aanvang uit vier van die kwartieren. Door stadsuitbreiding liep dat aantal later op tot zestien. De wapenschouw, die men twee maal per jaar hield, moet voor de schutters een belangrijk terugkerend evenement zijn geweest. Vermoedelijk zijn hier de kleuren van de vaandels precies weergegeven.

Het bestuur van de schutterij lag bij de deken en vier hoofdmannen, die verantwoording verschuldigd waren aan het stadsbestuur. De schutterij werd in Leiden in 1797 opgeheven. Dit hing samen met de oprichting van de Bataafse Gewapende Burgerwacht in 1796. In 1814, na het opheffen van de Franse bezetting, is zij opnieuw in het leven geroepen en heeft toen nog bestaan tot 1907.

De huidige (gemeentelijke) indeling van de wijken is niet gelijk aan de indeling van de kwartieren op de kaart die Frans van Mieris maakte. Het Plantsoen hoort nu bijvoorbeeld bij Levendaal-Oost. De rest van het geel en donkerrood gekleurde deel hoort wel bij de huidige wijk.

‘Leyden’

Wed. A Honkoop en
A. Kallewier, 1762

Ets en gravure; gekleurd:
27,5 x 34,5 cm

Schaal ca. 1:6250
Met schaalstok en legenda

UB Leiden | Collectie
Bodel Nijenhuis
Port. 14 N 26